...ҮҮДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

№ 256 (12158)
1969 оной
октябриин 31,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй-орган

...ЯАД ОРОНОЙ КОЛХОЗНИГУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

...перо ба баледэй театр соо республи-...гуудай конференци хүдэлмэреэ үр-

...Жэшээтэ шэнэ Уставай проект ту-...р КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секре-...огоевой хэһэн элидхэл тушаа үгэ ...Бэшүүрэй аймагай «Дружба» кол-...гшэ **Н. В. Юмсунов** түрүүлэн үгэ ...рээтэдэ болоһон ехэ хубилалтанууд ...зуураа, Колхознигуудай бүхэсоюзна ...шэнэ амжалтаар угтаха, үрэһэ хү-...бэлэн болгохо, үбэлжэлгэдөө бэлдэ-...тухай хэлээ.

...КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэ-...**Н. Скубаренко** трибунада гаража, ...озуудай туйлаһан амжалтанууд тухай

...Захаамнай аймагай XXII партсъез-...колхозой үхэршэн **С. Д. Тогмитов**, ...Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ ...в, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забай-калец» колхозой комплексно бригадын бригадир **Л. Ф. Носков**, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой **П. Б. Жалсанова**, республикын хүдөө ажахын министр **Л. В. Власов**, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **М. Ф. Маханов**, Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой үнинэй гэшүүн **К. И. Сороковиков**, Буряадай облпрофсоведэй түрүүлэгшэ **Л. С. Асеев**, Хойто-Байгалай аймагай «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ **И. И. Кондаков** гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Конференциин нэгэдэхи асуудалаар 23 хүн үгэ хэлээд, тусхай тогтоол баталан абтаа.

Конференциин хоёрдохи асуудалаар Колхознигуудай бүхэсоюзна 3-дахи съездэ ошохо 8 делегат һунгагдаа. Съездын делегадуудаар Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой түрүүлэгшэ **Е. В. Иванов**, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хонишон **С. Ж. Цыретарова**, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой отделениие эрхилэгшэ **Н. И. Сороковиков**, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой **П. Б. Жалсанова**, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ **Н. Б. Юмсунов**, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой тракторист **И. М. Шитин**, Захааминай аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн **А. Д. Тогмитова**, Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой комбайнер **Д. Ц. Улахинов** гэгшэд һунгагдаба. КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг конференциин түгэсхэлдэ баталагдан абтаа.

Удаа тээнь РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо **В. Я. Батурин** манай республикада Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулба. Дамжуулгын Улаан туг абаха зуураа, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** харюугай үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь Буряад орон дотор колхозуудые эмхидхэн байгуулха, бэхижүүлхэ үедэ эдэбхитэй һайнаар ажаллаһан, үнинэй колхознигуудта «Социалис хүдөө ажахын отличник» гэһэн значок, нэрыень һиилэһэн гарай час бэлэг барюулагдаа.

...республикын түлөөлэгшэд дамжуулгын Улаан туг абаад байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ХАРГЫШАДАЙ ХУБИТА

Республикымнай ниислэл хотоһоо зурыһан дардам харгыгаар табилуулхада хэды гоёо. Аймаг бүхэниие республикын түбтэй холбоһон эдэ харгынууд жэл бүри заһагдана, асфальтаар хушагдана. Авто-харгы баридаг управлениин 2843-дахи участогай хүдэлмэришэдэй хүсөөр баригдаһан олохон харгы һайн сэгнэлтэдэ хүртэнхэй.

Энэ жэлэй август-сентябрь һарануудта тус коллективэй ажалда нилээд бэрхэшээл тохёолдоһон байгаа. Хура бороо ехээр орожо, һаалта хэгдээ. Гэбэшье харгын коллектив ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, даабаряа һара бүхэндэ дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ байгаа.

Харгы капитальнаар заһаха юһэ һарын даабари 200 процент, хүүргэ заһаха түсэб 175 процент, түмэр-бетон соргонуудые табиха ажал 118 процент дүүргэһэн байна. Участок бүхы дээрээ юһэ һарын даабарие 150 процент дүүргэээ.

Автомашинын жолоошод, трактористнууд, бульдозеристнүүд социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, һайн жэшээ харуулжа байна. Тэдэнэр ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Тракторист Д. Д. Сультимов хура бороогүй һайн үдэрнүүдтэ гурбан нормо дүүргэжэ байгаа. Тэрэ юһэ һарын ажалай бүтээсые 256 процентдэ хүргэһэн юм.

Тракторист М. И. Петченко, жолоошон А. С. Конон, бульдозеристнүүд Г. Р. Минеев, М. П. Коваленко болон бусад даабаряа үдэр бүхэндэ 130—180 процент дүүргэдэг болоо.

Удангүй харгы заһагшад үбэлэй үеын ажал хэжэ эхилхэнь. Ерэхэ зундаа хэрэгтэй болохо бүхы материалаа эртээнһээ бэлдэхэ, техникээ дууһан заһабарилха гэжэ тэдэнэр шиидээ.

М. СУТУРИН.

...ГУУ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...ЙНААР БЭЛДЭНЭ

...хэ огторгой мэтэ ...н холбоо нуурнуу-...рам гэжэ загаһаша-...ршодог. Һүүлшын ...нотагай түхэл ша-...ар бэшэ болотороо ...сонхотой, хоёр ...гэрнүүд, һургуу-...шэнээр баригдажа, ...ртэһөөр тиимэшье ...Шэнээр мүндэлһэн ...ддаг загаһашад ту-...лэйнгээ дүрбэдэхи ...болзорһоонь урид-...жэ, Владимир Ильич ...өөр 100 жэлэй ойн ...рэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула нилээд оролдожо байнхай.

Хүйтэнэй эхилэмсээр мүльһэн дороһоо загаһа бариха хүдэлмэреэ эршэтэй һайнаар эхилхын тула Гарамай загаһашад һайнаар бэлдэнэ. Гүльмэ нэхэлгын цехэй хүдэлмэришэд Н. Белоусова, П. Иванова, А. Головина гэгшэд үдэр бүриингөө даабарие эрхим шанартайгаар дүүргэдэг юм. Эндэхид загаһа барилгынгаа бүхы хэрэгсэлнүүдые һайнаар заһабарилжа, үбэлэй сагта олзо ехэтэйгээр ажаллахаар зоригжонхой.

В. БАЙБОРОДИН.

...ГАРАГШАДТА—ШАН

...Министрнүүдэй ...рофсоюзуудай облас-...трын элшэ алмаха ...нтинуудай дунда ...алис мүрысөөнэй ...ай дүн гаргажа, ...коллективүүдые то-...йна.

...Үдын автотранспортна 4-дэхи предприятида түрүү һуури олгогдоо. Тус предприятиин коллектив республикынгаа Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай Областной соведэй дамжуулгын Улаан тугта, мянган түхэригэй мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

...цементын заводой ...дахи кварталай тур-...элшэ хүсэ ехээр ...дахи мүнгэн шанда ...ой директор Л. К. ...энергетик Б. И. ...—60 түхэригэй мүн-...рэбэ.

...авиационно заводой ...лгогдобо. Электрын ...үһа, уурал алмаха ...рэ дүн туйлаһан ...шахтоуправле-...эй һайн ажал тэм-...

...галгын болон хүдөө ...тнуудые бэлэдхэл-...оз, совхозуудта ту-...ионнонуудай хүдэл-...сологдоо. Министр-...болон профсоюзуу-...совет 3-дахи квар-...түрүү һуурида га-...ионнонуудай хүдэл-...ээд, зохихо тогтоол ...

...ой ёһоор Улаан-...

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Захааминай аймагай колхоз болон совхозууд энэ жэл соо гүрэндөө мяха худалдаха түсэбөө болзорһоонь хоёр һараар урид дүүргэбэ

ЗАКАМЕНСК. (телефоноор абтаба). Аймагай колхоз болон совхозуудай малшад багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, абаһан уялгаяа амжалтатай дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана. Ажалай шэнэ амжалта туйлаһан тухайгаа эдэнэр һаяхан мэдээсэбэ. Энэ жэл соо бүхыдөө 20.850 центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэй байбал, октябриин 28-най мэдээгээр мяханай комбинадта хамта дээрээ 21.542 центнер тарган мяхан тушаагдаа.

Намар, үбэлэй үедэ үхэр малаа һайнаар шахажа, шэгнүүрыень ехээр дээшэлүүлхэ үүсхэл гаргаһан аймагаймнай Баян-Голой совхозой малшад бултанһаа ехэ амжалта гүйлаа гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ совхозойхид байгша ондо 904 толгой эбэртэ бодо мал гүрэндэ тушааһан юм. Тэдэнэй 886 толгойнь гэхэ гү, али 98 процентнь тарган сэгнэлтэтэйгээр абтажа, бүхы тушаагдаһан малайнь толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 283 килограмм болоо. Энэнь нёдондонойхиһоо холо ехэ байна.

Аймагай ажахынуудай гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ эндэхи Ленинэй, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь» колхозуудай малшадай оруулһан хубитань тон ехэ. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мяханай фермын малшад жэл соо гүрэндэ мяха худалдаха түсэбһөө гадуур 369 центнер тушаагаад байна.

Мяханай комбинадта мяха тушаалга үргэлжэлһөөр.

Д. ДАШИЕВ,
аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин зоотехник.

... колхознигуудай ...заседаниин зал соо ...ОРОКИНОЙ фото.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй бэлэг

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэдэй митинг дээрэ Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмдэ В. И. Ленин тухай кинофильмнүүд, фотодокументнүүд, тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые бэшэһэн пластинканууд, марксистско-ленинскэ һургаал тухай хэдэ хэдэн лекцинүүд — Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй центральна правлениин бэлэг барюулагдаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, ЦК гай секретарь, Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Центральна Соведэй президиумэй түрүүлэгшэ Б. Лхамсурэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ бэлэгэйнь түлөө совет арадта гүнзэгы баясхалан хүргэбэ.

Илангаяа мүнөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо манай ороной ажалшадай эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байһан үеэр, бүхы орон дотор Монгол-совет хани барисаанай уг заншалта һарын үнгэржэ байха үеэр бидэндэ эльгээгдэһэн В. И. Ленин тухай документнүүд тон ехэ удха шанартай.

Арадай университедүүдэй хүдэлмэри харалга үргэлжэлһөөр

МОСКВА. (ТАСС). Арадай университедүүдэй түбэй соведэй заседани Москвада болобо. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, арадай университедүүдэй хүдэлмэритэй олониитын танилсаха бүхэсоюзна харалгын ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Түбэй соведэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин академик Н. Н. Жуков-Вережников элидхэл хэбэ.

В. И. Ленинэй ажабайдал, ажал ябуулга, тэрэнэй зохёолнуудые арадай бүхы университедүүдтэ шудалалга байгша оной январьһаа 1970 оной апрель хүрэтэр үнгэргэлгэ бүхэсоюзна харалгын гол зорилго болоно.

Тусхай «Ленинскэ арадай университедүүд» хаа хаанагүй эмхидхэгдээ. Зарим университедүүдтэ Владимир Ильичэй ажабайдал ба революционно ажал ябуулгые шудална.

Соведэй заседанида хабаадагшад 1969 оной апрелиин 1-нэй байдалаар арадай университедүүдэй бүридхэлэй материалнуудтай танилсаа. Энэ үдэр арадай 15.788 университедтэ 3217 мянган хүн һурадаг байба. 245 мянган лектор, багшанар хүдэлдэг, тэдэнэй 16 мянга үлүүтэйнь эрдэмэй докторнууд, кандидадууд байгаа.

Аяншалгын дүн һайшаагдаба

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй заседани Прагада октябриин 29-дэ болож, ЧССР-эй партийно-гүрэнэй делегациин Советскэ Союзда хани ёһоор, албанай хэрэгээр айлшалһан тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Густав Гусагай мэдээсэл соносоо.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ЧССР-эй делегациин ябуулгые, совет делегацитай хэһэн хэлсээнүүдэйнь дүнгые Президиум бүрин һайшааба.

ПРАГЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй партийно-гүрэнэй делегациин Советскэ Союзда аяншалһанай дүн зүбшэлгэдэ зорюулагдаһан, КПЧ-гэй городской организациин эдэбхитэдэй суглаанда Ю. Фучегай нэрэмжэтэ соёлой паркдахи Съезднүүдэй ордон соо хэдэ мянган партийна эдэбхитэд хабаадаа.

КПЧ-гэй горкомой нэгэдэхи секретарь О. Матейка суглаае нээбэ. ЧССР-эй Президент Л. Свободын үгэ хэлэхэдэнь тон анхаралтайгаар шагнабад.

Тэрэнэй һүүлээр КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак үгэ хэлэхэдээ, ЧССР-эй партийно-гүрэнэй делегациин СССР-тэ айлшалалга тухай хөөрэжэ үгөө. Чехословакиин, Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи хэтэдээ мүнхэ хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан үгэнүүдээр түгэсхэбэ.

Амаршалгын түлөө баяр хүргэбэ

Хитадай Арадай Республикын ВСНП-гэй Саг үргэлжын комитет, КНР-эй Гүрэнэй совет Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ Пекинһээ **октябриин 25-да** телеграмма эльгээбэ. **Хитадай Арадай Республикын тогтоогдоһоор 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан эльгээһэн амаршалгын түлөө телеграмма соонь баясхалан хүргэгдэнэ.**

„Ил-62" Чехословаки ошодог болоо

«ИЛ-62» гэжэ пассажирска реактивна самолёт «Шереметьево» аэропортһоо октябриин 29-дэ гараад, Прага хүрэтэр ниидэбэ. Энэ хадаа «Авиаэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй ЧСА-гай авиационно компанида худалдаһан «ИЛ-62» гэжэ гурбан лайнерай нэгэниинь болоно.

СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд В. Коуцкий тус самолёт дээрэ һуужа. Прага ошоо.

ЧСА-гай авиационно компаниин генеральна директор Й. Карлик ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, «ИЛ-62» самолёдой технико-экономическа шанарые үндэрөөр сэгнээ. Эрхим шанартай пассажирска самолёдуудые бүтээһэнэйнь түлөө совет авиационно промышленностьда баясхалан хүргэнэ.

(ТАСС).

Олон үхибүүдтэй эхэнүүдтэ „Эхэ-герой" гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо

Арба, арбанһаа дээшэ үхибүүдые түрэһэн, хүмүүжүүлһэн эхэнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1969 оной октябриин 28-най Указаар «Эхэ-герой» гэһэн **хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоод, «Эхэ-геройн» орден, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотануудые барюулха гэжэ тогтоогдоо. Тэрэ тоодо Буряадай АССР-һээ:**

БАТУЕВА Дыжидма Батуевнада—Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүн.

ВАСИЛЬЕВА Мария Гавриловнада—Зэдын аймагай «Торей кий» совхозой хүдэлмэришэн.

ГОНЧАРОВА Галина Яковлевнада—Зэдын аймагай «Мир» колхозой гэшүүн.

КУЗНЕЦОВА Екатерина Васильевнада—Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой гэшүүн.

МЕЛКОНОВА Александра Константиновнада—Загарайн аймагай хүдэлмэрилэгшэ.

МОРДОНОВА Елена Васильевнада—Баунтын аймагай «Путь к коммунизму» колхозой гэшүүн.

МУНКУЕВА Дулма Нимбасвнада—Хяагтын аймагай «Пограничный» совхозой хүдэлмэришэн.

НИМАЕВА Дашилсамада—Мухар-Шэбэрэй аймагай Шэнэһэтэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

РОЖКОВА Феоктиста Ульяновнада—Загарайн аймагай хүдэлмэрилэгшэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН ОЙ МОДОНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной промышленностиин предприятинуудай автомат түхэлэй оньһон түхеэрэлгээр хангагдаһан доодо складуудые бариха, ашаглалгада оруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха гэбэл:

БАЛДАКОВ Петр Селеверстовичые—Буряадай мебельно-модоной комбинадай шэрдэгшэ.

ВИТУСИК Борис Антоновичые—Хандагатайн леспромхозой мастер.

ВОРОЖЕЙКИН Виталий Романовичые—Хандагатайн леспромхозой ахамад инженер.

ИСТОМИН Георгий Викторовичые—ой модоной промышленностиие оньһожоруулдаг, электрификаци эрхилдэг научно-шэнжэлгын түбэй иститудай таһагай начальник.

МАНУЙЛОВ Юрий Николаевичые—Онохойн модоной комбинадай хабсаргагшадай бригадир.

ПАТРУШЕВ Геннадий Александровичые—Онохойн модоной комбинадай хүдэлмэришэн.

ПЕТРОВ Александр Михайловичые—Хандагатайн леспромхозой бага түмэр харгын замай бригадир.

ПОДЧИНЕНОВ Виктор Васильевичые—ой модоной промышленностиие оньһожоруулдаг, электрификаци эрхилдэг научно-шэнжэлгын түбэй институдай таһагай ахамад технолог.

СУТЯГИН Николай Андреевичые—ой модоной промышленностиие оньһожоруулдаг, электрификаци эрхилдэг түбэй научно-шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

ФИЛИППОВ Кирилл Даниловичые—Хандагатайн леспромхозой слесарь.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ф БУДАЖАБЭ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной октябриин 30.

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛИРШАГҮЙ ЗОРИГТОН

ВЛКСМ-эй Буряадай областной комитет комсомолшууд болон залуушуулые ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тулада ехэхэн оролдолго гаргана. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай комсомолой организацинууд бэхижэжэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэгдэдэг болоо. Жэл бүхэндэ залуушуулай дунда эрхим һаалишан, механизатор болон хүдөө ажахын бусад мэргэжэлээр алдаршан суурхахын түлөө мүрысөөн эмхидхэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан 25 залуушуул БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. 35 хүн ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Алтан залаа» гэһэн значогоор шагнагдаа. Зургаан зуу шахуу хүн ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Үйлэдбэриин залуу түрүүшүүл» гэһэн ойн баярай тэмдэгүүдтэ хүртэһэн байна. Ажалдаа шалгарһан залуушуул хилын саанахи гүрэнүүдээр аяншалха путёвконуудые абана. «Спутник» гэдэг уласхоорондын лагерьта амарна.

Комсомол-залуушуулай фермэнүүдэй үйлэдбэриие, мүн ажалайнь гуримые һайжаруулхын тула орон дотороо дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ райкомуул болон ВЛКСМ-эй комитедүүд оролсожо, нилээдгүй хүдэлмэри ябуулба. Комсомолой организацинууд залуу мэргэжэлтэдые, залуушуулай коллективүүдые нийтын мал ажал хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, ажал хүдэлмэридөө комплексно аргануудые нэбтэрүүлхэ, фермэ бүхэндэ ажалай һайн эрхэ байдал хангаха, һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэнь горитой туһална.

Бүхэсоюзна харалгада республикымнай колхоз, совхозуудай комсомолой 127 организаци (тэрээндэ гурба мянга шахуу залуушуул), 270 гаран комсомол-залуушуулай фермэ, бригаданууд хабаадаһан байна. Илангаяа хонин ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ залуушуул угаа ехэ үүсхэл гаргаа.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлдэг 5 мянган комсомолшууд, залуушуулай 890-ниинь хонин ажалда хүдэлжэ байдаг. ВЛКСМ-эй обком республикынгаа Хүдөө ажахын министерствэтэй хамта залуу хонишодой дунда мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Городой комсомолой организацинуудһаа тэдээндэ туһа хүргэлсэнэ. Улаан-Үдэ городой хүдөө ажахын институдһаа, Ербановай нэрэмжэтэ техникумһаа хонидой түл абалгын үедэ 480—580 студент хүдөө нютагуудта эльгээгдэнэ.

Комсомолшууд болон залуушуулай олонхинь ажал хүдэлмэриин жэшээ харуулжа байдаг. Тусхайлхада, ВЛКСМ-эй Зэдын райком һүүлшын долоон жэлэй туршада аймагайнгаа хонин ажал хүгжөөлгые шефтээ абанхай. Энэ үе соо комсомолой путёвкоор гурбан зуу гаран хүбүүд, басагад колхоз, совхозуудта ошоһон байна. Эндэ жэл бүри хонишодой үдэр үнгэргэгдэжэ, бурлаад ёһо заншалта нааданууд: бүхэ барилдаан, һур харбаан, мори урилдаан эмхидхэгдэдэг. Иимэ мүрысөөнүүдэй илагшадта Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ шан барюулагдадаг. Залуу хонишодой дунда элдэб наада эмхидхэжэ байхада, хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай.

Хонишодой ажал хүнгэн бэшэ. Залуу наһанайнгаа эршэ шадалые харуулжа, зоригтойгоор лэ хүдэлһэн хүнүүд мүрысөөндэ шалгарна. Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхозой залуу хонишон Балдан-Нима Гомбожаповые мэдэхэгүй хүнүүд үсөөн. Тэрэ хэдэн жэл үдаа хонидоо һубайруулангүйгөөр хурьгалуулжа байна. Гадна «Коммунизм» колхозой комсомолой организаци олохон залуушуулые хонин ажалда эльгээгээ. Энэ үүсхэлынь республика доторнай үргэнөөр дэмжэгдэһэн байха юм.

Малай фермэнүүдые жэшээтэ һайн болгохын тула конкурс соносхогдожо, тэрээндэ республикымнай залуу малшад үргэнөөр хабаадалсаһан байгаа. Илангаяа Кабанскын аймагай Оймороой совхозой комсомолшууд, залуушуул энэ конкурсдо эдэбхи үүсхэл гаргажа, малшадай 15 гэр заһабарилаа. Хори гаран хүбүүд, басагад комсомолой организациин даабаряар мал ажалда хүдэлхэеэ гараа. Совхозой залуу малшад зүжэг наада табилгада, концерт харуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Комсомолшуудай дунда һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнэ. Мүнөө үедэ 60 комсомолшууд, залуушуулай 20-ниинь үдэшын һургуулида ябана. 18 хүн институт, техникумдэ заочноор һурана, бэшэниинь «Кругозор» гэдэг политкружогто ябадаг. Хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищиин дэргэдэ нээгдэһэн залуу малшадай һуралсалда энэ совхозһоо олон залуушуул хабаадана.

Студентнүүдэй бригаданууд эмхидхэгдэжэ, колхоз, совхозуудта гараад, тэдэнэр малай байрануудые барилсаа, заһабарилалсаа. Комсомолой алдарта ойн жэлдэ студентнүүд малай 60 гаран байра, малшадай һууха 50 гэр заһажа үгэһэн байна. «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй республикын болон аймагуудай отделенинүүд хүдөө ажахын институт, техникумүүдэй студентнэрэй хабаадалгатайгаар эбэртэ бодо малай хоёр фермые, гахайн 5 байрые комплексноор оньһожофуулаа.

Энээнтэй хамта республиканска больницын хүдэлмэрилэгшэдэй тусхай бригада хүдөө нютагуудаар ябажа, малшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлнэ. Малай фермэ, хонишодой бригаданудта шухала хэрэгтэй аптечканууд түхеэрэгдэдэг, лекцинүүд уншагдадаг. Нёдондо медицинскэ темээр 1200 лекци малшадта уншагдаа. Республикын санитарна гэгээрэлэй байшангай хүдэлмэрилэгшэд 150 комплект библиотечкануудые аймагуудта ябуулһан байгаа.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай алишье фермэ, отаранудта залуушуул олоороо хүдэлдэг. Юрэнхы дунда эрдэмтэй болоһон, үгышье һаа, 8 класс дүүргээд, түрэл нютагтаа ажаллажа, нийтын баялигые эрьбэдхэлсэжэ байдаг хүбүүд, басагадшье бии. Институт, техникум дүүргээд, мэргэжэлтэд болоһон залуушуул олон. Залуу наһанай эршэ [illegible] бурьялһаар.

Т. ШАНГАЕВ.

БУРЯАДАЙ КОЛХОЗУУДАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

МАРТАГДАШАГҮЙ ЖЭЛНҮҮ[Д]

Түүхэтэ 1929 онһоо манай республикада колхозууд байгуулагдажа захалһан. Энээнһээ урда тээ ТОЗ-ууд, ТОУС-ууд болон хүдөө ажахын бусад нэгэдэлнүүд, эмхинүүд бии байгаа.

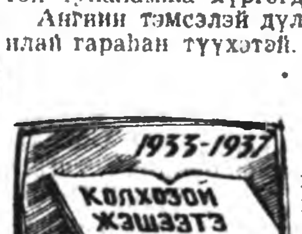
Хэрбээ 1929 оной октябрь һарада республикын таряашан зоной 5,5 процентнь колхоздо ороод байбал, 1932 оной эсэстэ тэрэнь 61,1 процентдэ хүрэһэн юм. Эдэ колхозууд бүхы тарилгын 76,1 процент, адууһа малай олонхиинь эзэлээ.

1931 ондо газарай реформо хэгдэжэ, дарлагша ангинуудай мэдэлһээ 200 мянган гектар газар абтажа колхозуудта үгтөө.

Эдэ жэлнүүдтэ эмхидхэгдэһэн коммунанууд артелиин Уставта оруулагдажа, колхознигуудта хубидаа бариха адууһа мал, шубууд бусаагдаа һэн. Гүрэнэй зүгһөө колхозуудта үйлэдбэриин, финансын, техническэ талаар горитой туһаламжа хүргэгдэһэн.

Ангиин тэмсэлэй дүлэн дундуур колхозууд илаһ гараһан түүхэтэй.

* * *

1933—1937 онуудта манай республикада хүдөө таряашан зониие хамтын ажалда элсүүлхэ хүдэлмэри дүүрэһэн юм. 1937 ондо бүхы таряашадай 91,6 процентнь колхоздо ороһон, тарилгын талмайн 93,5 процентнь, адууһа малай 63,1 процентнь тэндэ байгаа.

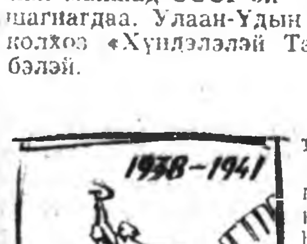
1933 оной апрель, июль һаранудта манай республикын колхознигууд-ударнигуудай 1-дэхи, 2-дохи съезд, 1935 оной мартда—5-дахи съезд боложо үнгэрһэн.

1935—1936 онуудта колхоз бүхэндэ хүдөө ажахын артелиин Устав баталагдажа абтаа, эдлүүриин газар хэтэ мүнхэдөө даалгагдажа үгтөө һэн.

Хамтын ажал эмхидхэхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ машинно-тракторна станцинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна. 1937 ондо республика дотор бии байһан 23 МТС-тэ 1 мянга гаран трактор, 141 комбайн, 157 автомашина хүдэлгэгдэжэ, бүхы тарилгын 78,6 процентые хэжэ ябаа.

Эдэ жэлнүүдтэ колхозуудай амжалта туйлаһан малшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа. Улаан-Үдын аймагай «8-ое Марта» колхоз «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртөө бэлэй.

* * *

1938—1941 онуудта жэжэ колхозууд томодхогдожо, шэнэ центрнүүдтэ айлнууд нүүжэ, гэр бараагаа һэльбэжэ ороо. 1939 ондо 600 колхоз түб һууринтай болоод, 2273 айл шэнээр түбхинэһэн байгаа. Энэ ехэ хүдэлмэри 1940—41 онуудта гол түлэб дүүргэгдээ һэн.

Эдэ гурбан жэлдэ трактор, комбайнууд олоор абтажа, шэнэ МТС-үүд эмхидхэгдээ. Ороной суута эхэнэр тракторист П. Ангелинагай үүсхэл дэмжэгдэжэ, Буряад ороной 1543 эхэнэр трактористын, 225 эхэнэр комбайнерай мэргэжэлдэ һураһан юм. Техникын элбэгжэхэдэ, шэнэ газар ашаглагдажа эхилээ. Буряад колхозуудта хартаабха, овощ ургуулагдадаг болоо.

Энэ үедэ В. Герасимовай үүсхэлээр республикын колхозуудта сабшалан һайжаруулха социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, сабшалан нилээд үргэдхэгдэжэ, урдынхиһаа 1,5 дахин ехэ үбһэн абтадаг болоһон юм.

Мүн эдэ жэлнүүдтэ малай типовой байра олоор бодхоогдожо, адууһа малай тоо олошоржо, үүлтэрынь һайжаржа, ашаг шэмэнь дээшэлжэ захалһан.

1940 ондо бүхы колхозуудай табанайнь нэгэ хуби, аймагуудай дүрбэнэй нэгэ хуби Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха эрхэ олоһон юм.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ (1941 — 1945 онуудта) колхозууд ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушараа. Ажал хэхэ хүнүүдэй, мэргэжэлтэдэй, шадабаритай хүтэлбэрилэгшэдэй тоо эрид үсөөрһэн. Автомашинанууд, тракторнууд, мори унаа сэрэгтэ абтаа, запчастьнууд, тоһо, горючи хомордоо.

Хэды тиимэ байбашье һаань, республикымнай колхозууд эдэ бэрхэшээлнүүдые дабан гараа. Эхэнэрнүүд трактор, автомашинада һуугаа.

Тарилгын талмай үргэдхэгдэжэ, ороохо таряа, хартаабха, овощ гүрэндэ ехээр тушаагдадаг болоо. Түрүүшынхеэ колхозууд тамхи, сахарай свёкло ургуулжа захалаа. 1942 онһоо адууһа малай тоо олошоржо ороо. Эдэ жэлнүүдтэ Баргажанай аймагай Карл Марксын, Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозууд суурхажа ябаа. 286 түрүү колхознигууд социалис мүрысөөндэ шалгарһанай түлөө значогоор шагнагдаа.

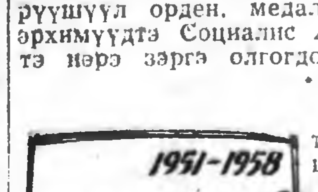
* * *

Дайнай удаадахи табан жэлэй туршада колхозуудые бэхижүүлхэ хүдөө ажахын артелиин Устав хазагайруулһан ябадалтай тэмсэжэ, ехэ юумэн хэгдээ. Колхозуудһаа хуули бусаар абтаһан 26 мянган гектар газар, 6 мянга гаран толгой мал, элдэб машина, хэрэгсэлнүүд бусаагдаа. Олонхи колхозуудта ажалай нормо, түлөөһэн хубилгагдажа, захиргаанай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөрүүлэгдэһэн.

1947 ондо ороохо таряанай баян ургаса абтаа һэн. Илангаяа Хурамхаанай аймагай колхозууд шалгараа. Эдэнэр гектар бүриһөө дундаа зэргээр 16,9 центнер таряа хураһан. Түрүү звенонууд гектарай 30—40 центнер шэниисэ абаһан. Баян ургаса абаһан 391 түрүүшүүл орден, медаляар шагнагдажа, 17 эрхимүүдтэ Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

* * *

1951—1958 онуудта колхозуудай саашадаа хүгжэн һалбараа. Колхозууд нэгэдүүлэгдэжэ, бүри томо ажахынууд болгогдоо. 1955 ондо колхозуудаймнай тоо 262 болоо. Тэндэ хүдэлхөөр шадабаритай бэрхэ 182 коммунист эльгээгдэжэ, түрүүлэгшээр һунгагдаһан. Мүн фермые даагшадаар, бригадирнуудаар эрдэм мэргэжэлт[эй] бигдаһан.

1954—1955 онуудта агроном[ууд] гүүд колхозуудай гэшүүн боло[...] хознигуудай ажалай түлөөһэн [...] мэлтэ түлбэри үгтэжэ захалаа. [...] хознигуудай ажалта үдэртэ 195[...] 3,7 дахин ехэ мүнгэ абаһан.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй һүүлээрхи табан жэ[л] колхозуудта үнеэдэй һү шэмэ эр[...] хонидһоо нооһон ехэ абтадаг боло[...]

МТС-үүдэй хубилгагдахада ко[...] дөө ажахын техникэ элбэг[...] эхиндэ колхозууд өөһэдын 19[...] 1503 комбайнтай, бусад олон м[...] хамта 8,4 миллион түхэригэй те[...] һон.

1958 ондо колхозуудай [...] зөөринь 1953 онойхиһоо 3,3 дахи[н] олзо оршонь 3,2 дахин ехэ бо[...] Экономическа һула колхозууд [...]

* * *

Түсэбт[...] лэй турш[...] ороной ко[...] саашаа у[...] Ороохо [...] таабха, [...] ехээр аб[...] Нийтын а[...] олошоро[...] мэнь дээ[...]

Колхозуудай томодхогдоһон д[...] нэй хүтэлбэридэ дээдэ эрдэмтэ[й] дые табиха арга олгодоо. 1965 о[н] гаа 71 колхозой түрүүлэгшэнэ[р] дээдэ эрдэмтэй байгаа.

Колхозуудта парткомууд б[...] партиина организацинуудай да[...] дээшэлээ.

Эдэ жэлнүүдтэ колхозуудта ху[...] һуудалай, үйлэдбэриин ехэ бар[...] дээ.

* * *

Һүүлэй [...] лэй турш[...] 1968 ону[...] зуудта газ[...] гай, мал [...] дуктнууд [...] абтадаг [...] зуудые [...] приятиину[...] рын эл[...] гаха хүдэлмэри захадаа гараж[...] шалангай, таряалангай ургаса [...] газараа уһалха, минеральна у[...] рэглэхэ талаар горитой алхам [...]

Томо колхозуудые бии болго[...] тэндэхи үйлэдбэриие тусхай [...] хүгжөөхэ зам нээгдэбэ. Колхозу[...] ехэтэй кукурузу тарилгдажа зах[...]

Эдэ жэлнүүдтэ колхозуудай [...] тоо эрид олошоржо, һү, ноо[һо] ехээр абтажа захалаа.

1968 ондо республикын колхо[з] зэргээр 361 үрхэтэ айлтай, 5 м[...] тарилга хэдэг, 2 мянга гаран ү[...] тоодо 640 үнеэтэй, 541 гахайта[й], [...] той, (15 хүсэнэйхидэ оруулжа то[...] трактортай, 17 комбайнтай, 18 [...] тай байгаа. Мүнөө үедэ колхо[з] да зэргээр 1 миллион түхэриг[...] абана.

ТАРГАН МЯХАН ТУШААГДАХА

Намарай һүүлшын һара дүтэлбэ. Республикымнай малшад хаа хаанагүй Баян-Голой совхозой эдэбхи үүсхэл дэмжэлсэжэ, намар-үбэлэй үедэ мал шахан таргалуулжа, гүрэндэ һайн шанартай мяха тушааха гэжэ ехэ оролдосотойгоор хүдэлжэ байна.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы жэлдээ мяха тушааха түсэбөө дүүргэжэ, хэдэ мянган килограмм үлүү оруулдаг. Сентябрь һарын һүүл багта тус ажахы гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө дүүргээ һэн. Илангаяа гурбадахи отделенинхид мал шахан таргалуулгаар алдаршанхай. Мүнөө тус отделенидэ хоёр гүүртэ хашараг, бурууннууд шахагдажа байна. Үнинэй суутай, дүй дүршэл ехэтэй малшан Ким Онгоев гэр бүлөөрөө хамта 60 хашараг даажа абаад, мүнөө таряанай үзүүр дээрэ атаруулна.

— Үнгэрһэн зун хашараг, буруунуудые харууһалааб. Суудхэ бүри дунда зэргээр үхэр бүхэнэй шэгнүүр 1200 граммаар нэмэгээ һэм. Баян-Голойхидой эдэбхи үүсхэл һайшаажа, тэдэнһээ дутуугүйгөөр малаа шахан таргалуулхые оролдоноб. Мүнөө таряанай, зеленкын һуури дээрэ харууһалхаһаа гадна, үдэртөө хашараг бүхэндэ 3 килограмм холимол тэжээл буйлуулжа эдюулнэб. Шэнэ жэлэй гаратар үхэр бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 300—310 килограммтай болгожо гүрэндэ тушаахаб, — гэжэ хөөрэнэ.

Б. СЫРЕНОВ.

Виктор Данилов Иван Агарков хоёр Улаан-Үдын ТЭЦ-эй түрүү хүдэлмэришэдэй зэргэдэ ябалсана. Тэдэнэр Агуу Октябриин хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ оролсожо, үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Данилов, И. Агарков.
С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

УРИ ХОХИР—ҺАЙН ДЭБДИХ[Э]

Үглөө бүри бодоходо, Зэдэ гол уруу тооһорон манаржа, хорон холтоһон жабар үлеэжэ, термометр 50—60 градус хүйтэниие харуулжа байха. Энэмнай нэгэ хэдэн хоног соо бэшэ, һараар һарлажа шанга хүйтэн үнгэрэгшэ үбэл тогтоо һэм бшуу. Үнгэрэгшэ үбэл Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой малшадта шангахан лэ шалгалта үзүүлээ гээшэ. Наһаараа мал харууһалжа байһан, хүйтэншье, дулааншье үбэлнүүдые үзэд гэһэн Нанжам Базаровшье энэ шалгалтада һайсахан тудалсаа юм. Зэдэ голой жабар доро, ара талын сэбдэг хүйтэн газарта түхеэрэгдэһэн буусада үбэлжэхэ малда хохир багаар бэлдэгдэһэн байшоо... Үбэлэй нижаганама хүйтэн соогуур малдаа дэбдихэ хуурай хохиргүй болошоод байгаа. Үбэлэй түрүүшын һаранудта шанга хүйтэнэй болоходонь, нигээд үнгэрхэ юм бээз гэжэ һанаһан малшад далайнгаа дэбдихэрые үлүүсэ зузаалдаг байба. Уданшьегүй январь соо хохир дууһажа, байнги хүйтэн улам шангаршоо. Тухашаржа ерэхэдээ һолоомошье дэбдилсээ, хог бог үбһөөшье малайнгаа доро хаядаг һэн. Үглөөнинь малаа эдеэлүүлхээр дал соо ошоходонь, зарим хашараг, бурууннуудынь зуураажа, тохнилдошоһон юумэд шэшэрэлдэжэ, һалганалдажа байха. Иимэ юумые хараха, тэсэхэдээ. Нанжам Базарович: «одоо хабар болог даа, малдаа хүсэд хүрэхөөр хохир хатаахаб даа» гэжэ һанадаг һэн.

— Ай зайлуул, үбһэ тэжээлэй элбэг хадань лэ, һолоомо һошоор гарасалдаабди даа. Тэрэгүй һаа, үнгэрэгшэ үбэл хайдаа, олохон лэ малаа гарзалуулха байгаабди,—гэжэ Нанжам Базарович хөөрэнэ.

Ута үбэлшье арай шамай дабагдажа, хабар болобо. Нанжам Базаров эртэхэнһээ захалжа, хохир хэхэ шэбхэ шабааһаяа тарааба, хатааба. Урда жэлнүүдэйхиһээ хоёр дахин ехэ шэбхэ шабааһа хатаажа, һүүлээрнь һайса баллажа, суглуулжа, табан томо обоохой суглуулаа. Тэдээндэ лаб хори гаран машина хохир сохом бии. Харин нёдондо гурбан багахан обоохойнуудтай һэн.

«Хохир—хоердохи тэжээл» гэжэ малшад хэлсэдэг. Теэд «Красный Октябрь» колхозой правлени, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хохирто үшөөл хүсэд анхаралаа табинагүй. Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, гүүртэнүүдтэ ажалладаг малшад бүхэндэ тэды шэнээн хохир бэлдэхэт гэһэн түсэб, даабаришье үгтэдэггүй, хохир бэлдэһэнэйнь түлөө ажалайнь түлөөһэн түлэгдэдэгшьегүй. Хүнүүд мал хаража байгаа хадаа, хохир тухайгаа өөһэдөө һанаагаа зобохо, өөһэдөө харюусаха ёһотой гэжэ эндэ тоолодог. Теэд сабшалан, поли дээрэ шэбхэ гаргаһанай түлөө малшадта мүнгэн түлэгдэнэ ха юм. Сабшалан дээрэ гаргажа тарааһанда орходоо малай дэбдихэртэ ороходо хохир абаха гээшэ хоёр дахин хүндэ ажалтай. Түлбэришьегүй түсэб, даабаришье үгтэдэггүй байхадань, зарим хүнүүд хохир бэлдэхэдээшье бэлдэжэ, үгыдөөшье үгы үнгэрнэ. Зарим нэгэн баһа «би хойто жэл энэ мал дээрэ хүдэлнэ гүб, али үгы гү» гээд, хайша хэрэг ябадаг, нөөхил һолоомондоо найдадаг.

—Малай доро дэбдихэ юумэн ганса хохир гээшэл даа. Һолоомон гээшэмнайш ядаһан лэ сагта дэбдихэр болодог юм бээз,—гэжэ малшан Базаржап Будаев хөөрэнэ.— Ури гээшэ дулаахан, зөөлэхэн, хуурай шанартай. Бидэнэр ядаржа ерэхэдээ һолоомо баһал д[...] болодогбди. Мүү[...] Шинг нойто б[...] тулада малай б[...] тулгалжа, дороо [...] һэн борьбо үбэ[...] тэрэ зандаа газ[...] сэнтэжэ хүршэд[...] шэлүүлдэг байн[...] зоотехнигууд, ве[...] нахадаал хохир [...] һаа бэшэ, балай [...] бэртэй агша да[...] хэһэнэй түлөө т[...] даа.—гээд тэрэ [...]

Хохир бэлэд[...] жо малай тэжэ[...] ехэ һолоомон да[...] дэбдигдэжэ, шэ[...] худхаржа, мал[...] хосорно гээшэ[...] үнгэрэгшэ үбэ[...] дутуугүй хохир [...] жаб Будаевай [...] гүүртынхид [...] аяар 10 автома[...] малдаа дэбдижэ [...] хүрөөгүй, хуш[...] хушалта болоһо[...] жа малдаа дэб[...] баатай болоһон [...]

Мүнөө жэлдэ[...] тынхид хохир б[...] ран бурууннууд[...] Вандан Дашее[...] монсогорхон у[...] гүүртын мал я[...] гээшэб. Дал, хо[...] шан, хүйтэн.

Урданайхи ша[...] лоомон мүнөө жэ[...] га зэргэ һолоо[...] һаань, малдаа э[...] «Малдаа хохир [...] һан шэбхэ шаба[...] ханизаторнууд [...] дээрэ гаргажа[...] тушаалдажа үг[...] гэжэ «талада һу[...] жэ Вандан Да[...] Малдаа дэбдихэ [...] эртээнһээ бодо[...] энэ гүүртынхид е[...] бэрхэдэхэ. Оро[...] наа түлбэригүй[...] ури хохироо ондо[...] шад үгэлсэхэ дур[...]

Мүнөө шэбхэ [...] жа баллажа хохир[...] ха арга бии. Үбһ[...] хэжэ байхынгаа [...] хэ үбэл малдаа [...] хохир тухай кол[...] һанаагаа зобохо, [...] шухала хэмжэ[...] Дороһоо хайру[...] һан, үбшэлһэ[...] тоһошье шудха[...] гүй ха юм.

Д. ЦЫР[...]
Захааминай ай[маг]

ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

Баргажанай совхозой мал Шитхан, Үүрэг, Зуһалан, һүбэ гэһэн тосхонууд шадар байрладаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой барилгашад адууһа малаа, илангаяа һаамхай үнеэдээ, дулаан типовой байрануудаар хангаа. Мүн совхозой механизаторнууд холимол тэжээл буйлуулха цехүүд ба кухнинуудые олоор бариһан, хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха элдэб түхеэрэлгэнүүдые малай байранууд соо тодхоһон байна.

Мүн совхозой таряашад ба луговодууд нийтынгээ адууһа малда тэжээлэй бата бэхи блаза байгуулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Фермэнүүд шадар тэжээлэй ургамалнууд таригдадаг, сабшалан, бэлшээри һайжаруулагдадаг.

Зунай, үбэлэйшье үедэ адууһа малаа һайнаар элеэлүүлдэг, харууһалдаг болоһонойнгоо ашаар Баргажанай совхозойнхид һү, мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэдэг болоо. Үнгэрэгшэ зун ехэ ган гасуур болобошье, совхозой малшад, һаалишад ажал хүдэлмэреэ бүри эршэмтэйгээр ябуулжа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ талаар яһала амжалта туйлаа.

Жэлэй гурбан кварталай дүнгүүд гаргагдажа, аймагай колхоз, совхозуудай һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө хэр зэргэ дүүргэжэ байһаниинь элирүүлэгдээ. Эндэ Баргажанай совхоз (совхозой директор Н. Н. Михайлов, парткомой секретарь А. Г. Елшин, хүдэлмэришэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Д. И. Ветошкин) аймагай колхоз, совхозуудай дунда түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй райкомой ба ажалшадай депутадуудай аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абажа, аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ.

Совхозой һаалишад, мал адуулагшад жэлэй эхинһээ һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхын тула нилээд оролдоһон байна. Үбэлдөө малаа дулаан байрада байлгажа, буйлуулагдаһан тэжээлээр элеэлүүлжэ, хабар, зунай үедэ үнеэдээ бэлшээри дээрэ зүбөөр адуулһанай ашаар эндэхи һаалишад 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1223 литр һү һаажа, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 5,7 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар тус совхозой Шитханай отделени (отделениин эрхилэгшэ Б. Я. Шрагер, парторганизациин секретарь П. Е. Шелковников) амжалта туйлаа. Тус отделениин һаалишад 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1409 литр һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 136 процент дүүргэбэ. Ажалдаа иимэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө эндэхи һаалишад КПСС-эй райкомой ба аймагай Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан абажа, аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ. Фермын хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа һайнаар хаража үзөөд, жэлэй эсэс болотор үшөө 800 центнер һү һааха, гүрэндэ һү тушаалтаяа 7000 центнертэ хүргэхэ гэһэн шэнэ социалис уялгануудые абаһан. Тэдэнэр энэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа дүүргэхын түлөө тон ехээр оролдоно. Совхозой бэрхэ һаалишад А. Е. Максимова, Л. А. Галина, О. Н. Плеханова, Г. А. Филиппова болон бусад мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ходо ябана, ажалай ульгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэр һү һааха жэл-йин[...] гэ даабари аяар сентябрь һарада дүүргэжэ, жэлэй эсэс болотор үнеэн бүриһөө 250—300 литр һү һааха зоришоотой.

Энэ амжалтын гол нюуса юуб гэхэдэ, тэдэнэр жэлэй эхинһээ адууһа малаа һайнаар харууһалжа, үнеэдээ саг дарыдань ороондо оруулһан, бултадаа эбтэй эетэйгээр, нэгэ зорилготойгоор ажаллана. Үнгэрэгшэ үбэл, хабарай үедэ малай тэжээлэй хомор байбашье, һаалишад болон малшад ехэ шадабари оролдолго гаргажа, адуулжа байһан малайнгаа ашаг шэмыень доошолуулангүй ондо оруулһан байна. Тиихэдээ тэдэнэр бии байһан бүдүүн тэжээлээ һайнаар буйлуулжа малдаа эдюулдэг байһан юм. Жэшээнь, һаамхай үнеэн бүхэн суудхэдэ 30 килограмм гидролиз, 15—20 килограмм бүдүүн тэжээл эдидэг байгаа. Мүн һаалишад малаа зоотехническэ заабаряар харууһалдаг, түрүүшынхеэ тугаллаһан үнеэдые үдэртэ 3 дахин һаадаг, тэдээндээ буйлуулагдаһан тэжээл үгэдэг һэн.

Яһала һайн хүсэ шадалтайгаар ондо оруулагдаһан һаамхай үнеэд мүнөө намар таряанай үзүүр дээрэ, сабшалан бэлшээриин хэнэз ногоондо һайнаар бэлшээгдэнэ. Намарай түрүүшын һараһаа һаамхай үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл болохо корнеплод ба ороохо таряанай зүйл эдюулэгдэжэ эхилээ. Энээнһээ ашаг үнэн ехээр һаргана, үнеэд тобир тарганаар үбэлжэхэ ерэбэ.

Тус совхозой Зуһалангай отделениин һаалишад баһал амжалта туйлажа, аймагай мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ. Үнгэрэгшэ гурбан кварталай туршада фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 1300 шахуу литр һү һаажа, гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

— Зундаа ган гасуур боложо, тэжээлэй багаар бэлэдхэгдэһэн дээрэһээ мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгын ехэ бэрхэшээлтэй байхыень һайн мэдэнэбди. Тиимэһээ совхозоймнай малшад хүйтэн үбэлые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахые оролдоно. Хүйтэнэй болохоһоо урид ожорһо хагда ехээр бэлэдхэжэ байнабди. Малай байранууд заһабарилагдажа, тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно, — гэжэ Шитханай һү һаалиин фермын даагша нүхэр Лебедев хэлэнэ.

О. РАДНАЕВ.

ПУБЛИЦИСТИКЭ

БАГШЫМНАЙ АМИЛҺАН АГААР...

Георгий ДАШАБЫЛОВ.

аудитори соо мүнөө һуугааша хүбүүд, басагад СССР ороной агаараар амилжа, Ленинэй һургаал дагажа, тэрэнэй хэрэгтэ үнэн сэхээр ябахаяа бэеэ бэлдэһэн гээшэ. Эдэнэр ороной зүг бүхэнһөө ерээ. Яһатан бүхэнэй түлөөлэгшэд эндэ бии.

СССР ороной агаар. Ильич багшын амилһан агаар. Минии түрэл Буряад оронойшье дээрэ сэлмэг тэнгэри зэнхыжэ, Ленинэй арюудхаһан тунгалаг агаараар сэнхирлэн харагдадаг. Тиихэдэ, үшөө 1934 ондо шинии ябаһан Буряад ороной арад зон Ленин багшаяа магтан дуулажа, «агуу Ильич Байгал дээрэ ерэһэн юм» гэжэ түүрээдэг.

Буряад орон! Ленинэй носооһон одод минии тала дээгүүр яларна. Агуу Ленинэй табиһан сагаар үдэр, һүни, һара, жэлээ минии арад хэмжэнэ.

Октябриин хубисхалай урда тээ буряад арадай ямар ажаһуухые, Генри Уинстон мэдэнэш. Хархис хаанта засагай дошхон сатрап Куропаткин юун гэжэ аашалаа һэм? Жэжэ яһатан—буряадуудые дэлхэйн нюруу дээрэһээ хамажа хаяжархихаар аашалаа һэмнай. Мүнөө танай орон, Америкэдэ негр яһатан ямар эрхэтэй байнаб даа? Тэрээн шэнгеэр газаашалуулжа, дарлуулжа байһан арадыем Агуу Октябрь, агуу Ленин абараа һэмнай.

Генри Уинстон! Шинии арадай зол жаргалтай, эрхэ сүлөөтэй болохо байһанда этигэнэбди. Тэмсэлэй туг дээрэ үргэһэн коммунистнуудайтнай жагсаалые омогорхон харанабди, дэмжэнэбди.

Тиихэдэ, 1934 ондо Буряад дайдаар ябахадаш, социализм байгуулжа байһан минии арад ямар дорюун, ямар омогорхолтой һэм. Шамтай сасуу эсэгэнэр, аханарнай тужа модон соо мантан томо заводой һуури табижа байгаа һэн. Ниислэл хото Улаан-Үдымнай гудамжануудта шэнэ барилганууд ербын бодожо, индустриин хүсэтэ зүрхэн сохилжо эхилэнхэй һэн. Буряадай таланууд адуу малаа үдхэн ногоондо шунгуулжа, арбай таряагаар халюуржа байгаа бэлэй.

Тэрэ гэһээр гушан табан жэл үнгэрөө. Гушан табан жэл! Мүнөө манай нютагта айлшалжа ерыт! Ильичэй арюудхаһан. Ильичэй амилһан агаараар баһал амилхат. Түрэл дайдым түхэл шарайе танихагүйт, Генри Уинстон! Шэнэ хото городууд урган бодоо, Галуута-Нуурай Тоеон дабаан «галта шулуугаа» дэлгэжэ, дүлии хүбшэ Захаамиида шэнэ комбинат түбхинөө. В. И. Ленинэй соратник, дүлэтэ публицист, революционер Иван Васильевич Бабушкинай алуулһан газарта шэнэ хото бодонхой. Городой тэгэндэ И. В. Бабушкинай хүшөө байха.

Улаан-Үдэдэ ямар һэм? Тиихэдэ ганцахан дээдэ һургуули бии һэн. Харин мүнөө... хүдөө ажахын, багшанарай, соёл культурын, технологическа дээдэ һургуулинуудта малшадай үхибүүд һурана, Ленин багшынгаа зохёолнуудые шудална, тэрэнэй хэрэгые саашань үргэлжэлүүлхэеэ бэеэ бэлдэнэ.

Шэнэ барилгануудаараа суурхана даа Улаан-Үдэм. Хасагуудай станци байһан Үдын Уда Бэе танигдахаар бэшэ болонхой. Улаан шара трамвайнууд шэрэм харгыгаар гүйлдэжэ, шэнэ социалис хотын сэсэрлиг соогуур үхибүүд наадана. Томо, үндэр ордонууд соо ород, буряад, еврей, татар болон бусад яһатанай хүбүүд, басагад сугтаа һуужа, эрдэм ном шудална.

Танай орон—Америкэдэ иимэ юумэ харахагүйт. Геттэнүүдэй шорон хара гэрнүүдһээ сааша гараха эрхэгүй негр үхибүүдэй хуби заяан хайратай даа. Тэдэл үхибүүдэй зол жаргалтай, эрхэ сүлөөтэй болохын түлөө тэмсэжэ ябана ха юмта, Генри Уинстон!

Олон даа, манай Буряадта завод, фабриканууд. Тэндэхи хүдэлмэришэд ажалдаа абьяастай. Ажалай омогорхол, баяр гээшэ жэгтэй һонин, атаархамаар. Тэдэнэй бүтээһэн эд бараан, машина, оньһон түхеэрэлгэнүүд арадаймнай ажахын хүгжэлтэдэ хэрэглэгдэнэ ха юм. Миллионернүүд, банкирнууд манайда үгы. Бүхы хэһэн юумэмнай арадай аша туһада ошоно. Сэмбымнай фабрикын басагадай нэхэһэн «Раджана», «Одон», «Сэсэг» гэһэн бүдүүд дэлхэйн выставкэ дээрэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Буряадай соёл культура, искусство ямараар хүгжэбэ гээшэб?! Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмтеатраймнай артистнууд үнгэрэгшэ зун Москва хотын ажалшадта зүжэгүүдээ харуулба, Хальмаг ороноор аяншалба. СССР-эй арадай артистнар Лариса Сахьянова, Лхасаран Линховоин болон бусад Канада, Африка, Азиин оронуудаар аяншалжа, Ленинэй орон дотор мандаһан национальна политикын ямар байһые харуулаа, гэршэлээ ха юм.

Генри Уинстон! Түрэл Буряад ороноорни мүнөө ябаһан һайт! Агуу Ленинэй юрөөһэн зол жаргал эдлэжэ һууһан арадайм хүбүүд, басагадай халуун гарые адхахал һэнта, багшынгаа түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэжэ байһан гайхамшагта үеын амисхаалые мэдэрхэл һэнта, соёл культура, промышленность, хүдөө ажахы, экономикын талаар ямаршье гүрэнһөө дутахагүй Буряад оронойм агаараар амилжа, Ильичэй һургаалай сэсэн мэргэн байһые дахин дахин ойлтохол һэнта...

Мүнөө шамтай суг энэ зал соо һуухадаа, агуу Ленинэй амилһан агаараар амилхадаа, тэрэнэй һургаалда үнэн сэхэ ябаха, дэлхэй дээгүүр тэрэнэй тугай үшөөл ехээр намилзахын түлөө тэмсэхэ тухайгаа тангариг үгэнэб.

Ленин багшымнай захяа бидэндэ эли. Хара, шара, сагаан шарайтай хүбүүд, басагад тэрэнэй туг доро жагсажа, хүн түрэлтэнэй зол жаргал, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэхэдээ, Ильичэй һургаалые компас болгон ябана даа. «Хани барисаан, эб найрамдал, зол жаргал»—эдэ үгэнүүд яаһан түрэл бэ!

Баяртай, Генри Уинстон! Түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэһэн шамайе хүн түрэлтэн мартахагүй. Агуу Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ ябаһан хүбүүд арадай дунда домог болодог ха юм. Тиимэл хадань, Ильич багшын амилһан агаар—шамдашье, намдашье, баранда үнэтэй, тэрэнэй хэрэгэй түлөө тэмсэхэ, улаан шуһаяа адхаха, илаха, батадхаха аргаарнай болоно бшуу.

ЭКОНОМИЧЕСКА ШЭНЖЭЛЭЛ

АРГА БОЛОМЖОЁО ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Табан жэлэй шиидхэхы үе—дүрбэдэхи жэл дүүрүүтэй байна. Энэ жэл В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үе болоно. 1969 оной түсэб, даабарииe амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа һаа, табан жэлые һайнаар түгэсхэхэ, арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой алхам хэгдэхэ юм.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэл юһэн һара соо республикымнай промышленность улам хүгжэжэ, продукци үйлэдбэрилгэ үргэдхэгдэжэ байгаа. Элдэб янзын продукци бүтээн гаргалга жэл бүхэндэ хамта дээрээ 12 процентээр дээшэлнэ. Энэ ургалта урдахи табан жэлнүүдэй хүгжэлтэтэй сасуулхада, һурагүй ехэ, республикын промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэхэ ехэ арга боломжотой, нөөсэтэй байһые элирүүлэн харуулна.

1969 оной юһэ һарын туршада промышленна үйлэдбэрилгэ улам үргэдхэгдэжэ, үнгэрһэн жэлэй энэ үе сагтай сасуулхада, 3 процентээр дээшэлээ. Мүн эд бараа худалдаха хэмжээн 5 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй (1965 он) тогтоол бодотоор бэелүүлэгдэн, промышленна предприятинууд түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдажа байһаар. Мүнөө республикымнай промышленна предприятинуудай хахадһаа олонхинь шэнэ гуримаар ажаллажа, промышленна бүхы продукциин 73 процентые бүтээн гаргадаг, гүрэндэ оруулагдадаг олзо доходой 90 шахуу процентые үгэдэг болоо.

Урданай мэтэ бүтээн гаргаһан бүхы продукциин зэргээр промышленна предприятинуудай хүдэлмэриин үрэ дүн тодорхойлогдоно бэшэ, харин хэды зэргын продукци худалдажа, гүрэндөө олзо доход оруулһанай зэргээр сэгнэгдэдэг байна.

Энэ эрилтые республикымнай промышленность хэр дүүргэнэ гээшэб, жэлэй үнгэрһэн юһэ һарын үрэ дүн юу харуулнаб?

Бүхы дээрээ продукци үйлэдбэрилгын хэмжээнэй ургажа байбашье, продукци худалдаха юһэ һарын түсэб дүүргэгдээгүй, 99,7 процентдэ хүргэгдэһэн байна. Жэлэй 3-дахи кварталай хугасаада үшөө табан предприяти түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаа, харин продукци худалдаха даабари хахад жэлэйхитэй сасуулхада, 0,4 процент багаар дүүргэгдээ. Шэнэ гуримаар хүдэлжэ байһан зарим предприятинууд арадай ажахыда, арад зондо шухала хэрэгтэй зарим зүйлэй продукци дутуу үйлэдбэрилһэн, продукциин шанар улам һайжа-

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИИН ҮРЭ ДҮН·ТУШАА

руулха эрилтэ хүсэдөөр дүүргэжэ шадаагүй байна. Шулуу нүүрһэ малтан абаха, барилгын модо болон материалнуудые бэлэдхэхэ, гадар болон дотор хубсаһа нэхэн оёхо, валенка дараха, консервэ үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Иимэ байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, промышленна олон предприяти арга боломжонуудаа һайнаар хэрэглэнэгүй, бии байһан дутагдалнуудаа усадхаха талаар зохихо хэмжээ абанагүй. Продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэдэггүй предприятинуудай тоо энэ жэл соо үсөөрөөгүй, үнөөхил 57—58 предприяти гэхэ гү, али 27—28 процент байһан зандаа. Галуута-Нуурай шахтоуправлени, «Забайкаллес» комбинадай 17 предприяти, түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг Таловска завод, нютагай промышленностиин министерствын хэдэн предприяти гээгдэлдэ орожо, продукци бүтээн гаргаха түсэбөө һараһаа һара бүридэ дүүргэжэ шаданагүй.

Эдэ, мүн бусад зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө гол фонднуудые ашагтай һайнаар хэрэглэнэгүй, продукци абалгые дээшэлүүлнэгүй. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин шахтанууд бүтээсэ ехэтэй, шэнэ техникээр һайса хангагданхай. Теэд заримаининь элдэб шалтагаанаар хүдэлгэгдэнгүй, миин байна. Энэ ушарһаа шахтоуправлени байгша оной юһэ һарын туршада нёдондоной энэ үеынхиһөө бага шулуу нүүрһэ малтан абаа, продукци худалдаха түсэбөө арай шамай 95 процентдэ хүргэжэ, 369 мянган түхэригэй продукци арадай ажахыда дутуу үгэһэн байна.

Ажалай бүтээсэ хадаа промышленностиин байдал, тэрэнэй экономическа тала элирүүлэн харуулһан нэгэ шухала зүйл болоно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари бүхы дээрээ 100,4 процентдэ хүргэгдэһэн байна. Республикымнай түрүү предприятинууд ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлһэнэй, шэнэ техникэ тодхожо ашаглаһанай ашаар продукци үйлэдбэрилгые улам ехэдхэжэ байһаар. Халуун ууралай даралта шалгадаг орёо приборнуудые бүтээдэг «Теплоприбор» завод ажалай бүтээсые 108 процент дээшэлүүлжэ, продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха даабаряа холо үлүүлэн дүүргээ. Районууд хоорондын «Бурятэнерго» управлени, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлени, Сэлэн-Дүүмын заһабариин-механическа, локомотив-вагон заһабарилгын, Тимлюйн цементын заводууд болон бусад зарим предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Тиимэһээ эдэ предприятинууд продукци үйлэдбэрилгээ улам дээшэлүүлжэ, ехэ продукци худалдана, олзо ехэтэйгээр ажаллана.

Гээгдэлдэ ороһон предприятинуудай ажал хэрэг шэнжэлжэ үзөө һаа, тэдэнэй олонхинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй байха юм. Зарим предприятинуудта, тусхайлан нэрлэбэл, Улаан-Үдын шэлэй, хирпиисын заводууд, барилгын материалнуудай Татауровска комбинадта салин хүлһэнэй һарын дунда зэргын ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ байһан хэмжээнһээ ехэ болоһон байна. Иимэ байдал эдэ предприятинуудай экономическа талаараа муу үрэ дүнтэй байһые элирүүлэн харуулна.

Жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулан үзэхэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй предприятинууд бүри олон болоо. Энэмнай таарамжагүй, һанаа зобоомо ушар гээшэ. Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, экономическа хүдэлмэрилэгшэд иимэ байдалай ушар шалтагаание элирүүлхэ, тэрэние зайсуулха арга замуудые хараалан бэелүүлхэ уялгатай.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар бии байһан арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ, тингэжэ продукци бүтээн гаргаха, худалдаха даабаряа дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ зорилго предприятинуудай урда табигдана. Коллектив бүхэн энэ зорилгоёо шиидхэжэ шадаха арга боломжотой. Тэдэ арга боломжонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэхэ эрилтэ болоно. Зарим предприятинуудта ажалай сагые дэмы ехээр гээхэ ушар дайралдаһаар. Хүдэлмэришэдэй ажалдаа гараагүй шалтагаанһаа горитой продукци дутуу үгтэнэ. Промышленна предприятинуудта миин гээгдэһэн ажалай сагые элирүүлэн хаража үзэхэдэ, хүдэлмэришэн бүхэн жэл соо хүдэлмэриин 3,4 үдэрые ажаллангүй үнгэргэһэн болоно.

Хүдэлмэришэдэй хүдэлжэ байгаа нэгэ газарһаа ондоо тээшэ ошоходо гү, али техническэ талаараа хүсэд баримталагдан зохёогдоогүй нормын ёһоор ажаллахада, предприятинуудай ажал хэрэгтэ элдэб һаад ушаруулагдадаг. Эдэ бүгэдын шалтагаанһаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ехэ продукци бүтээн гаргаха, продукци худалдаха арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэхээр.

Ардунай Зодбоевич Сайбонов Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Энэ нүхэр тус деподо хүдэлмэрилжэ эхилһээр 33 жэл болобо. Анха түрүүн токариин һурагшаар ажаллажа захалһан Ардунай хүбүүн энэ мэргэжэлээ эрхим һайнаар шудалжа, «Хүндэтэ түмэр замша» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Нүхэр Сайбонов багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, энэ алдарта һайндэрые ажалай ехэ амжалтаар угтахын тула ехэтэ оролдоно. Тиигэжэ үдэр, һара бүриингөө үйлэдбэриин даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Ардунай Зодбоевич өөрынгөө мэргэжэлэй «нюусые» гансал өөртөө абажа ябадаггүй, харин залуу үетэндэ дүй дүршэлөө дамжуулжа, һургажа байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. З. Сайбонов.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

... Феликс Кон... Булгатов ... «Электромаши... кранова цехтэ хүдэлнэ. ... 52 жэлэй ... дэлгэрһэн нүхэр Булгатов ... абажа, халаан ... даабарие 115— ... түргэнэ. Фе... Константинович ком... ударнигай ... хүртэнхэй.

... ДЭЭРЭ: Ф. К. ...

...НТАЕВАЙ фото.

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛЫТ

Манай Чисаанын совхозой гурбадахи отделени яһала һайн клубтай болонхой. Мүнөө Булаг тосхондо 112 үрхэтэ айл, 500 гаран хүн ажаһууна. Нютагай ажалшадай байдал, ажаһуудал үдэрһөө үдэртэ һайжаржа, энэнь хүн бүхэнние баясуулжа, омогорхуулжа байдагынь мэдээжэ. Зүгөөр би нэгэ асуудалаар редакцида хандаха хүсэлэнтэй һэм. Юуб гэхэдэ, манай нютагай клубта шэнэ, һонин кино гарадагшье һаа, бага экрантай дээрэһээнь үргэн экрантай кино харуулагданагүй. Энээнһээ уламжалан, манай аймагта эльгээгдэһэн үргэн экрантай кинофильмүүд нютагаймнай гудамжаар зүүлжээ, баруулжаа гарашалаг юм.

Манай Булаг тосхоной клубта үргэн экрантай кино харуулха түхеэрэлгэ тодхобол, ехэ һайн байгаа. Энэ асуудал аймагайнгаа хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табиха байнаб.

С. ЦЫБИКОВ.

Хэжэнгэ.

Ажалшадай БЭШЭГҮҮД

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАН

Үргэн Яруунын элдин талаар шуумайса табилуулһан автолавкаяа холо саана харагдажа байһан малшадай фермэ тээшэ жолоошон залаба. Аймагайнгаа совхоз, колхозуудай ажалшадта хүндэтэй болоһон энэ жолоошон, автолавкые даагша Цыден-Дамба Доржиев гээшэ.

Автолавкын наймаалагша Цыден-Дамба Гармаевич жэлэй хаһа сагые хараадаа абан, гутал, хубсаһа лавкадаа элбэгээр ашаад, һаалишад, хонишод, гахайшадта асаржа худалдадаг юм. Хажуугаарнь аса, бүлюу, хажуур гэхэ мэтын хүдөө ажахын хэрэгсэлнүүдшье эндэнь байха.

Худалдаа наймаагаараа һара бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргээд байдаг эрхим наймаашан энэ жэлэйнгээ юһэ һарын түсэбэй дүүргэлтые 136 процентдэ хүргөө.

Аймагайнгаа ажахынуудай хүдэлмэришэдые хэрэгтэй эд бараагаар хаһа сагтань хангажа, оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байһан Цыден-Дамба Гармаевич Доржиевые Буркоопсоюзай правлени, гүрэнэй худалдаа наймаанай ба потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаа.

Д. КОЛМАКОВ.

ТҮРЭЛХИДЭЙ СУГЛААНУУД

Толтойн һургуулиин багшанар һурагшадайнгаа түрэлхидтэй нягта холбоотой юм. Тиигэжэ Хоймор талын нютаг тосхонуудаар түрэлхидэй суглаанууд һаяхан үнгэргэгдөө. Багшанар Б. Жалсанов, Л. Истаева, С. Сотникова болон бусад хүмүүжүүлгын олон асуудалнуудаар элидхэл, хөөрэлдөө тус суглаануудта хэбэ. Түрэлхидэй комитедүүд шэнээр һунгагдаа.

Сугларгашадай зүгһөө үгэ абаһан Б-С. Тулаев, Д. Прушенов, В. Шагдурова, С-Д. Ошорова гэгшэд үхибүүдэйнгээ һуралсал хүмүүжэлдэ анхаралаа һайнаар хандуулха, багшанарта бүхы аргаар туһалха байһанаа мэдүүлээ. Гэхэтэй хамта айл бүхэнһөө гурбаад түхэриг суглуулжа, һургуулиин дэргэдэхи интернадай шэнэ барилгые түргэдхэхэ гэһэн һанамжые түрэлхид һайшааба.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэн.

ОЛОН МЯНГАНАЙ ОЛЗО

Ургаса хуряалгын халуун хаһа дүүрэжэ, аймагай таряашад һайндэрөө угтаба. Оймором совхозой ажалшад баян ургаса хуряажа, ехэ олзо оруулаанхай. Нёдондо 500 гектар газарһаа 60.000 центнер хартаабха хуряажа, 33.900 түхэриг олзо оруулаа һэн. Энэ жэлдэ 5000 центнер хартаабха үлүү хуряажа, 40.000 түхэриг олзо ажахыдаа оруулба.

Залуу хартаабхашан М. Р. Плюснин һаял сэрэгэй албанһаа бусажа, түрэл совхоздоо залуушуулай бригада эмхидхээд, шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, хартаабхын нимэ баян ургаса хуряаба.

А. МЕШЕНИН.

„БУРЯАД ҮНЭНЭЙ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

«НОЙРМОГ ХОНИШОД, НОБШО ҮРЭЖҮҮЛЭГШЭД»

Иимэ гаршагтай статья манай газетын сентябриин 4-нэй номерто толилогдоһон байгаа. Статья соо Хорнин аймагай Үдын совхозой хонишод Карнаков, Красиков, Танганов, Мыжитов, Шагдаров, Цырендоржиева гэгшэд харууһалдаг хонидоо эрой болоһон хойно бэлшээридэнь гаргана, үглөөнэй 7-8 час болотор унтана гэжэ хэлэгдэһэн байгаа. Мүн эндэхи отарануудай эхэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдэхэ аад, хүшэ тамираар һула дээрэһээ боложо үрэжүүлэгдэһэн хонидойнь тоо үсөөн гэгдэһэн юм.

«Нойрмог хонишод, нобшо үрэжүүлэгшэд» гэһэн статья соо хэлэгдэһэн баримта шалгажа үзэхэдэ булта тодороо. Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэрие саг соонь хинан шалгаагүй ябаһан совхозой отделениие эрхилэгшэ Д. Б. Цырендоржиев, зоотехник Г. А. Хантабаев гэгшэдтэ совхозой дирекци шанга һануулга хэһэн байна. Энээнһээ гадна, статья соо хэлэгдэһэн дутуу дунданууда түргөөр усадхажа, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулагдаад, саг болзортоо дүүргэгдэһэн байна гэжэ Хориин аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр Цыренов манай редакцида һаяхан мэдээсэһэн байна.

АРАДАЙ ВАГША АЛДАРТАЙ

НЭГЭ ХЭШЭЭЛ

Бишыхан һурагшад. Эдэнэй наһан үзэг номтой холбоотой: һургуулиин богоһо алжаха ороходоо, «а» үзэгөө эхи абажа, арба хүрэтэр тоо тооложо һурадаг ха юм. Багшын энэрхы һайхан зан, сэдьхэлынь тэдэнэй ухаан бодолые болбосоруулна. Багша зааһан юумэеэ ойлгуулхал гэжэ үдэр бүри оролдодог. Хэлэһэн үгэнүүд, заабаринуудынь бишыхан һурагшадай досоо үни удаан һанагдадаг. Иигэһээр лэ бага наһатан хүмүүжүүлэгдэнэ. Теэд үшөө нэгэ шата, дахин... дахин! Үхибүүд хүлөө «дүрөөдэ» хүргэтэрөө үшөөл олон юумэ багшалаа заалгадаг байха даа...

Хонхо жэнгирнэ. Шууяан таһарнагүй. Саг зуура аали намдуу болошобо. Бишыхан һурагшад партынгаа саана бодоод байһанаа һууридаа һуужа, багшынгаа урдаһаа шарайшална. Анастасия Зураевна гушан нэгэдэхи жэлээ багашуулда ном заажа байна. Урдань «Хоёр эдир геройнууд» гэһэн уран зохёолшо М. И. Сбойчаковой ном табяатай. Тэрэнэй гадар дээрэхи зурагуудые харахада, ороноймнай ниислэл—Москва хото һанагдана. Арадай ажахын туйлалтые харуулдаг выставкын нэгэ павильоной урда тээ Советскэ Союзай геройнууд Леонид Голиков, Валентин Котик хоёрой бюстнууд табяатай байдаг. Эдир пионернүүд. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ тэдэнэр партизануудай отрядуудта хабаадалсажа, шэн зориг гаргаһан, дайсан фашистнарые даралсахын түлөө ами наһаяа хайрлантүйгөөр тэмсэһэн байгаа. Орон дотороо суурхаһан эдэ эдир геройнуудай жэшээгээр олон миллион совет багашуулай һургагдадаг байһаниинь мэдээжэ.

Анастасия Зураевна номһоо нэгэ бүлэгыень уншажа захалба. Хоёрдохи классайнь һурагшад багшынгаа хөөрөөе анхаралтайгаар шагнана.

..Бүлэг партизанууд хүсэ ехэтэ дайсанай сэрэгтэй дайралдашаба. Шанга тулалдаан болоно. Партизанууд һүүлшынгээ һомоной дууһатар буудалдаал, дүтын ой соо ороходо һанаатай байгаа. Лёня автомат барингхай, саһан дээгүүр мүлхинэ. Энэ үедэ партизануудай штабай начальник дайсанай һомондо дайрагдажа, алдалшаба. Лёниин урда бригадын командир мүлхижэ ябаа һэн. Харан гэһээнь бэеэ угзагад гүүлээд, гэнтэ хүдэлхөө болишобо. Лёня Голиков командираа хүндөөр шархатаа гэжэ ойлгомсоороо, дүтэлэн ошоно. Командирынь хэршэгэнэһэн хоолойгоор:

— Документыемни абара!—гэжэ нэгэ дуугараад, амигүй болон саһан дээрэ хэбтэшэнэ. Лёня зүүн гартаа үргэлжэ ябаһан мэшээг cooһoонь документыень абаад, урагшаа мүлхибэ. Урдань томо шулуун тобойжо харагдана. Эндэ хүрөөд, зай забһаргүйгөөр таршаганажа байһан дайсанай пулемёдые үгы хэхээ һанаһан байгаа. Тэрэ шулуунда дүтэлөөд байтараа. Лёня үбсүү руугаа буудуулжархиба. Шархатаа. Энэ үедэ партизануудай пулемётчик Ладожиной хажуудаа ерэхэдэ, Леня:

— Документыемни абара!—гэжэ арайхан дуугараад, мэдээгээ алдажархиба. Алдалан унахадаа, Лёня киногой лентын урдаа зурагад гэһэндэл өөрынгөө ябадал тухай халта бодоод абаа: эгсэ жалга уруу поезднууд хүмэрин унана. Немец генерал урдань зогсоно. Дайсанай бомбардировщигууд агаарта шатана...

Класстаа шагнажа һууһан багашуул багшынгаа иигэжэ хөөрэхэдэнь, шэмээ аниргүй шагнан һууна. Анастасия Зураевна үшөө саашань Валя Котик тухай нэгэ бүлэг уншаба. Һүүлдэнь бишыхан һурагшадһаа асууна:

— Леня Голиков ямар хүн байгааб, хэн хөөрэхэб?

Гансата үхибүүдэй гарханууд жэрылдэшэбэ. «Байза хэнһээ түрүүн һураха гээшэб» гэһэн бодолдо багша абтана. Һурагшадайнгаа нюурнуудые хараашалһаар эгээл хойто талаһаа гурбадахи партада һуудаг нэгэ басаганда хандаба.

— Лёня, зоригтой байгаа,— гээд Вика Колосова харюусаба.

— Зүб хэлэнэш, үшөө ямар байгааб, ондоо хэн хэлэхэб?

— Эхэ орондоо дуратай, үнэн сэхэ байгаа!..

Валя Котик тушаа асуудал гараба.

— Валя Котик зургаа наһатай байхадаа, юундэ үглөө бүхэндэ һургуулиин байшангай дэргэдэ ошоод, сонхынь захада байгша һэм?

Маргарита Хахалова түрүүн гараа үргэһэнөөрөө:

— Һургуулиин наһа хүсөөгүйш гээд тэрэниие абадаггүй байгаа... Уйладаг һэн. Виктор ахынгаа нэгэдэхи класста ороходо. һургуулида ороха дураниинь хүрөө.

—Тон зүб. Үшөө Валя тухай хэн юу хэлэхэб, Сэсэгмаа юун гэжэ һананаш?

— Валентиные зургаатай байхадань һургуулида абаа һэн. Валя һайнаар һурадаг байгаа. Табадахи класс дүүргэхэдээ, грамота абаа һэн,—гээд Сэсэгмаа дуугарба.

— Тиимэ үхибүүдые хайшаа гэдэг бэ?

Класс соо шууялдашаба, нэгэ нэгээрээ үрдилдэжэ байгаад харюусана.

— Зүрхэтэй!

— Зоригтой!

Багшань олон үхибүүдэй харюуень шагнажа һууһанаа:

— Юумэндэ зоримгой, һанаһанаа хүсэлдүүлдэг хүбүүн ябаа,—гээд тобшолбо.—Тиимэ һурагшад манайшье класста байха бэшэ аал?

— Байха, байха! Дарханова, Рябова, Точмаева, Халбаева...

— Бултадаа тэдэнэр ном үзэхэдөөшье һайн. Тиимэ һурагшадые зоримгой, үсэд нэтэрүү, ухаатай гэжэ хэлсэдэг юм. Хэшээлдээ һуухадаа, юумэ шагнадаггүй, уймар, хүнэй үгэ дууладаггүй үхибүүдые муу журамтайда тоолодог байха,— гээд багша хөөрөөгөө тобшолно.

Анастасия Зураевна Малтагуева гушан жэлэй саада тээ Эрхүүгэй областиин Боохоной педучилищи дүүргээд, ажалайнгаа бүхы наһые бага үхибүүдэй хуби заяантай холбоһон байна. Багшын ажал хүндэтэй, харюусалгатайшье. Хэшээлээ дүүргээд, үдэшэндөө орой болотор гэртээ һуужа, һурагшад бүхэнэйнгөө тетрадиие шалгадаг. Тетрадь бүхэндэнь хүнэй оролдолго харагдана. Заримдаа тоогоо буруугаар бодоһон гү, али алдуутайгаар бэшэһэн һурагшад дайралдадаг. Тэдээндэ юу заажа үгэхэб? Удаан бодомжолхо саг гарана. Али түрэлхидтэйнь хөөрэлдэжэ, үхибүүдтээ ном заалсажа байхыень дурадхаха гү? Багшын ажалда иимэшье тодхол байдаг. Теэд бишыхан һурагшадые һуралсалай ундэр дабаан өөдэ залан, эрдэм бэлигээр шэмэглэхэһээ һайн һайхан юумэ хаана байха һэм. Имэл зоригтойгоор ажаллажа, Анастасия Зураевна республикынгаа Гэгээрэлэй министерствын грамотааршье шагнагдаһан. 35-дахи һургуулиингаа дирекциһээ оло дахин һайшаалдашье хүртэһэн байна бшуу.

Ильичэй алдарта ойе угтахая байхадаа, Анастасия Зураевна бишыхан һурагшадаа революционернүүдэй ажабайдалтай танилсуулжа байна Һаяхан һурагшадай экскурси эмхидхэжэ, Улаан-Үдынгөө И. В. Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэтэй тэдэниие танилсуулаа. Классайнь һурагшад холын Ленинград, Шушенскэ городуудай һурагшадтай бэшэг бэшэлсэдэг, В. И. Ленинэй ажабайдалаар һонирходог болонхой.

Т. ГАРМАЕВ.

Улаан-Үдэ.

СОЦИОЛОГУУДАЙ СЕМИНАР

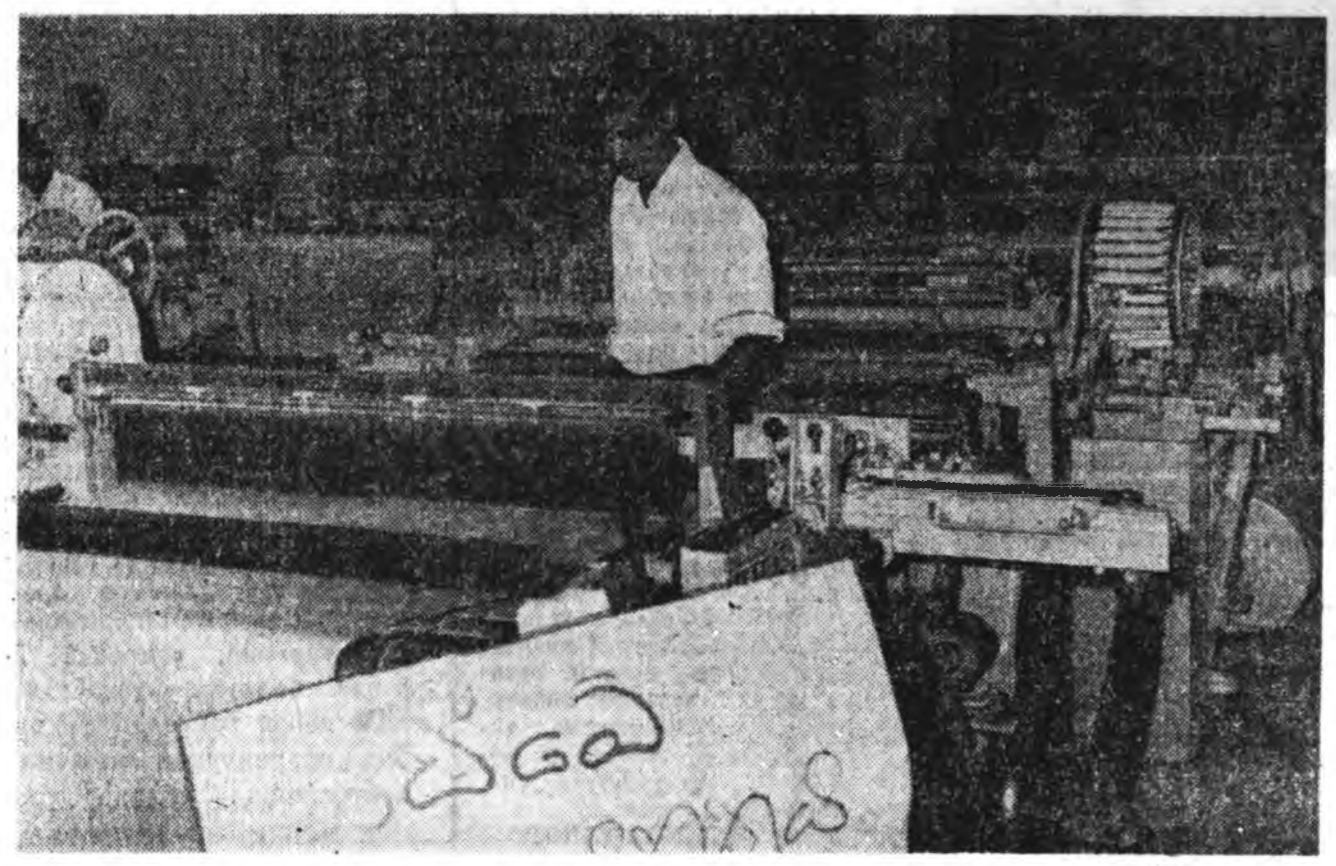
Студентнэрэй сүлөө саг шэнжэлхэ зорилготой социологическа семинар ниитын эрдэмэй институдта һаяхан үнгэргэгдэбэ.

«Студентнэрэй сүлөө саг шэнжэлэлгын дүршэлһөө» гэһэн һонирхолтой элидхэл хүдөө ажахын институдай философиин кафедрын ахалагша багша Г. В. Аванесов хээ.

Энэ элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ түб хотымнай институдуудай багшанар Г. И. Хилтухин, Д. Р. Мангутов, Г. В. Тимина, В. Б. Базаржапов, А. А. Васильев, Н. С. Кузнецкий, мүн олон тоото эрдэмтэд, экономистнар, түүхэшэд, математигууд, студентнэр хабаадалсаа.

Дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэри, студентнэрэй ажабайдал социологическа талаһаань саашадаа шэнжэлхэ, энэ асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэжэ байха тухай семинарай түгэсхэлдэ эрдэмтэд хэлсэбэ.

Л. БУДАЕВА.

Германиин Демократическа Республикын техническэ туһаламжатайгаар Цейлоной Тульхурия гэжэ нютагта текстильнэ комбинат баригдана. Энэ комбинат жэл соо 68 миллион метр бүд нэхэжэ гаргаха юм. Комбинадай цехүүдтэ хамта дээрээ 5 мянга шахуу хүн хүдэлхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һуралсалай корпусой цех соо.

ТАСС-ай фото.

АМТАН ЭДЕЭНЭЙ ЭЗЭД

Республикымнай ниислэл хото Улаан-Үдымнай «Саяан» гэжэ столоводо залуу кондитернуудай, эдеэ шанагшадай, официантнуудай хоёрдохи конкурс болоjо дүүрэбэ. Эндэ бэлиг шадабаритай дүшэ гаран тогоошон хабаадалсаба. Энэ конкурс амтатай эдеэ бэлдэжэ шадаха бэлигтэйшүүлэй олошоржо, мүн тэдэнэй мэргэжэл шадабариинь дээшэлжэ байһые үшөө дахин гэршэлбэ. Үнэндөө хүнэй дура буляама амтатай элдэб янзын эдеэ буйлуулжа шанаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Тиимэ эдеэ буйлуулхын тула гансахан тусхай мэргэжэл шудалха бэшэ, мүн бэлиг шадабаритай байха хэрэгтэй.

Конкурсын дүнгүүдые согсолоод байхада «Одон» ресторанай бригада онсо шалгаржа, түрүү һууринда гараба. Тиихэдэ хубиин түрүү һууриин түлөө «тэмсэлдэ» Ксения Ковалева («Одон» ресторан) эрхимлээ. Хоёрдохи һууриие 8-дахи столовын түлөөлэгшэ Варвара Сыланова, Бэрээнэй ОРС-ын повар Геннадий Плешков хоер хубаалдаа.

Кондитернуудай дундаһаа «Одон» ресторанай тогоошон Вера Князева, Сэлэнгын ОРС-ын Тамара Синцова, «Байкал» ресторанай хүдэлмэрилэгшэ Валентина Мясникова гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлээ. Конкурсдо хабаадаһан официанткануудай дундаһаа Альбина Янина («Байкал» ресторан) Людмила Слабоспицкая (Улаан-Үдэ станциин ресторан) хоёр эрхимлэһэн байба. Гадна энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан эдеэ шанагшад Ольга Донская, Аида Неродова, Татьяна Метяшова, Ульяна Торгашина, Клавдия Ильюшина, Владимир Плешко гэгшэдэй шадабари магтагдаа.

Конкурсдо түрүү һуури эзэлэгшэдтэ торгон лентэнүүд нэмэригдэжэ, бэлэгүүд барюулагдаа.

С. БУТЫРИНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Конкурсын түрүүшүүл «Байкал» ресторанай официантка Альбина Янина, «Одон» ресторанай кондитер Вера Князева, Ксения Ковалева. 2. 9-дэхи столовын кондитер Н. Фалилеевэй бэлдэһэн һайндэрэй торт.

Е. ЗАХАРОВОЙ фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ЦААНАҺАА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой 25 жэлэй ойе 1970 ондо һайндэрлэхэ тухай бэлэдхэл хэхэ комитедэй элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн октябриин 28-най пленарна заседани дээрэ үргэлжэлүүлэгдээ. «Эб найрамдал ба дэбжэлтэ» гэһэн уряатайгаар энэ ойе үнгэргэхэ тухай комитедэй дурадхалые үгэ хэлэһэн делегадууд дэмжээ, ООН-ой ажал ябуулгые зүбөөр сэгнэхэ, тэрэнэй баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ, тэрэнэй шадабариие ба нэрэ хүндые дээшэлүүлгэдэ анхарал хандуулха шухала гэһэн һанамжануудые хэлээ. Бүхы оронуудай, тэрэ тоодо ООН-ой гэшүүн болоодүй оронуудай залуу үетэнэй түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Залуушуулай бүхэдэлхэйн ассамблей зарлаха һанамжые үгэ хэлэгшэд мүн лэ дэмжэһэн байна. Энэ ассамблей һайнаар ба наринаар бэлэдгэһэн байха ёһотой гэжэ тэдэнэр хэлээ.

Болгариин түлөөлэгшэ Е. Гаврилова, Чехословакиин түлөөлэгшэ Д. Спачил, Франциин түлөөлэгшэ Монте, мүн Югославиин, Уругвайн, Исландиин ба Шэнэ Зеландиин түлөөлэгшэд комитедэй элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан байна.

Экономическа бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхэ замаар

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Республикын ниислэл Браззавиль городые ороной гол порт ба экономическа центр болохшо Пуэнт-Нуартай холбодог түмэр замые гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай шиидхэбэри Конгын Республикын Революциин Национальна Совет баталан абаа. Революциин Национальна Соведэй (НСР) түрүүлэгшэ ба Конгын гүрэниие толгойлогшо Мариан Нгуаби радиогоор үгэ хэлэжэ, арадта хандахадаа энээн тухай мэдээсэһэн байна.

Бэеэ даанхай экономико байгуулха гээшэ «ороноо хүсэдөөр сүлөөрүүлхэ гол эрхэ нүхэсэл болоно» гэжэ онсолон тэмдэглэхэдээ, М. Нгуаби иигэжэ мэдүүлээ. Дүрбэн орониие: Конго, Габон, Чад ба ЦАР-ые нэгэдүүлһэн зам харилсаанай трансэкваториальна агентство (АИЕК) байгуулха тухай хэлсээе НСР болюулаа.

Революционно трибуналай шиидхэбэри

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Июньдэ болоһон правительствада эсэргүү үгэсэлгэдэ хабаадагшадай хэрэгээр революционно трибунал эндэ октябриин 29-дэ шидхэбэри гаргаа. Мүнөөнэй правительствые унагааха, Массамба-Деба гэгшын засагые һэргээхэ һэдэлгэ хээ гэжэ тэдэнэр гэмнэгдээ. 15 хүн элдэб болзорнуудта түрмэдэ хаагдахаар ба каторжна хүдэлмэри хэхээр шиидхэгдээ. Гол гэмтэн Пьер Фуети хорин жэлэй турша соо каторжна хүдэлмэри хэхэ болоо.

Я. А. Малигай хэлэһэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай» асуудалаар юрэнхы үгэ хэлэлгэ ООН-ой Нэгэдэхи комитедтэ октябриин 28-да дүүрэбэ. Энэ асуудалые Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин үзэмжэдэ Советскэ Союз дурадхаһан байгаа. Үгэ хэлэлгэдэ 80 шахуу делегаци хабаадаа.

Үгэ хэлэлгын дүнгүүд тухай тогтоходоо, эдэ үгэ хэлэлгэнүүд таарамжатай ба һайшаалтай байгаа гээд Я. А. Малик тэмдэглэһэн байна.

Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие зайсуулха уласхоорондын эб найрамдалые дэмжэхэ, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ гол түүхэтэ зорилгоёо ООН-ой ямараар дүүргэжэ байһые али бүхы талаһаань хаража үзэхэ, сэгнэхэ, мүн хэдэн олон ушарта өөрынгөө үүргые ООН-ой дүүргэжэ шададаггүй байһанай шалтагааниие шэнжэлхэ шухала болоо гэһэн нэгэн адли гол һанамжа дискуссида хабаадаһан делегадууд бултадаа хэлэһэн байна гээд Малик заагаа.

Үгэ хэлэлгын бодото дүн хадаа уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ асуудалаар Генеральна Ассамблейн энэ сесси дээрэ зүбшэгдэһэн документ баталан абаха шухала гэжэ олон делегат хэлээ. Энэ хадаа Советскэ Союзай дурадхалнууд соо дурдагдаһан гол һанамжанууд олон гүрэнэй зүгһөө һайшаагдаа, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ хандуулһан советскэ проект мүнөө үе сагай энэ шухалын шухала асуудалаар Генеральна Ассамблейн зохихо шиидхэбэри абахада һайн үндэһэ һуури боложо үгэнэ гэжэ тоолохо үндэһэ баримта олгоно гээд совет түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Бүхы түхэлэй ядерна, химическэ ба бактериологическа зэбсэгүүдые хорихо, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хүсэдөөр хуряаха, уласхоорондын аюулгүй байдал, бэхижүүлхэ шухала гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Стратегическэ буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондо болохоёо байһан хэлсээндэ Советскэ Союз анхаралтайгаар хандана гээд Малик хэлээ.

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ асуудалаар тодорхой шиидхэбэри абаха зорилгоор энэ асуудал тушаа өөрынгөө оруулһан дурадхалнуудаар Советскэ делегаци һанамжануудаа мэдэлсэлгые үргэлжэлүүлхээр бэлэн байна гээд Малик түгэсхэлдөө хэлээ.

Шангахан сохилтонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд американо-сайгон сэрэгүүдтэ шангахан сохилтонуудые хэжэл байһаар. ВИА агентствын дамжуулһанай еһоор, Тэйнинь провинцида американ сэрэгүүдэй лагериие арадай сэрэгэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд октябриин 18-да үүр сайжа байхада добтолоо. Ойр зуурахан болоһон шанга байлдаанай үедэ жара шахуу американ солдат ба офицер усадхагдаа, хэдэхэн часай үнгэрөөд байхада патриодууд энэ лагерьта дахяад сохилто хээ. Гэнэдхэгдэһэн дайсад үшөө 70 хүнөө алуулаа.

Зялай провинцидахи 19-дэхи номерой харгыгаар дабшажа ябаһан дайсанай сэрэгэй машинануудай колонные октябриин 19-дэ сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд угтажа һуугаад буудаа. Солдадуудай һуужа ябаһан 13 ашаанай машина усадхагдаа. Удаадахи үдэртэнь мүн лэ энэ провинцида патриодууд дайсанай үшөө зургаан сэрэгэй машиные усадхаа, байдалда халдан оролтые дары түргэнөөр болгюулха тухай Холбоото Штадуудта эрилтэ табяа.

Камбоджодо эсэргүү харата ябуулганууд

ПНОМПЕНЬ (ТАСС). Камбоджын газар дээрэ Дакдам (Мондулкири провинци) һуурин газар шадар октябриин 18, 19 ба 22-то американо-сайгон сэрэгүүд агаарһаа, мүн газар дээрэ добтолгонуудые хээ. Шархатаһан хүнүүд бии. Материальна гоританой хохидол үзүүлэгдээ.

Энээн тухай мэдээсэхэдээ, эдэ ээрхэг түримхэй ябуулгануудай харата муухай шэнжэтэй байһые Камбоджын национальна радио онсолон тэмдэглэнэ. «Манай хилэнүүдые хүндэлдэг тухайгаа США-гай мэдүүлгэ хэбэшье, США-гай ба тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүд Камбоджын газар уруу добтолон оролго, агаарһаа бомбодолго, буудалга дахин дахин дабтагдана» гээд национальна радиогой тайлбари соо хэлэгдэнэ.

Пномпениин хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, оронoй хилэ шадарай бусад районуудта, тусхайлбал, Свайриенг ба Кандал гэжэ провинцинуудта хэдэ хэдэн шанга тулалдаанууд болоjо, хүнүүд алуулһан байна. Эдэ хоёр провинциие американо-сайгон сэрэгүүд нэгэтэ бэшэ добтолдог байна бшуу.

Харата ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр

АММАН. (ТАСС). Иордан нугын хойто талын хубиин Иорданида хамаатай газар нютагта Израилиин реактивна самолёдууд октябриин 27-до дахяад добтолходоо, Тель Арбейн ба Замалиа һууринууд дээрэ гал шатаадаг бомбонуудые хаяа, ракетэнүүдээр буудаа. Иорданиин артиллериин буудалгануудаар эдэ самолёдууд сухарюулагдаһан байна.

ФУТБОЛ

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДА[Н] ҺҮҮЛЭЭР...

СССР-эй футболистнуудай дундаһаа «А» классай хоердохи бүлэгтэ наададаг командунууд уулзалгаяа дүүргэбэ. Эндэ хоер зоно соогоо эрхимлэжэ, түрүүшын зургаан һуури эзэлһэн 12 команда түрүү һууриин түлөө наадажа эхилһэн ааб даа. Хэдэн һарын туршада эдэнэрэй хоорондо шанга тулалдаанууд болоjо, түгэсхэлэй—22-дохи наадан үнгэргэгдэбэ. Волго шадарай командунууд һүүлшынгээ уузалгануудые өөһэд өөһэдынгөө, стадионууд дээрэ үнгэргэхэдөө айлшаар ерэһэн футболистнуудта «хүлеэгдээгүй бэлэгүүдые» үгөөд лэ табиһан байна. Жэшээнь, Саратовай «Сокол» Свердловскын футболистнуудые аяар 4:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэрхиһэн байха юм. Мүн Горькиин «Волга» эрхүүгэйхидые 2:1 тоотойгоор шүүгээ.

Уулзалга бүхэнөө эрхим һайнаар үнгэргэдэгөөрөө суурхаһан Хабаровскын СКА командын футболистнууд һүүлшын хэдэн наадануудта урагшагүйдэбэ. Урда тэдэнь Казаниин «Рубин», Горькиин «Волга» командунуудта шүүгдэһэн байна. Харин һүүлшынгээ наада Йошкар-Ола хотын «Спартагтай» үнгэргэхэдөө, уулзалгаяа 0:0 тоотойгоор түгэсхэһэн байна. Тиигэжэ эдэнэр дүн хамта 29 очкотой болоjо, мүрысөөнэй таблица толгойлхо болобо. Энээнэй хажуугаар СКА командынхид нүгөөдэ зонодо эрхимлэһэн гурбан командатай «А» классай нэгэдэхи бүлэгтэ орохын түлөө тулалдаха болоно. Эдэнэрынь хэд бэ гэхэдэ, Орджоникидзе хотын «Спартак», Вильнюсэй «Жальгирис», Днепропетровскын «Днепр» командунууд болоно. Дурсагдагша дүрбэн командунууд cooһoo эрхимлэһэн нэгэл командань СССР-эй футболистнуудай дээдэ класста ерэхэ жэлдэ наадаха юм.

Нүгөөдэ командунуудай футболистнууд хэр зэргэ наадажа гараба хаб гэхэдэ, иимэ байдалтай: Казаниин «Руби[н]» хамта дээрэнь 28 оч[котой бо]ложо, хоердохи һуур[и] ... Тус командын футб[олистнууд] һүүлшынгээ наадан[д]а «Сэлэнгые» 1:0 тоото[йгоор]... һэн байна. Гурбадах[и] ... Куйбышев хотын «Ме[таллург]» команда гараһан. Дүр... командынхидта ... Томскын «Томлес» тал... тэй наадахадаа, ... 0:0 тоотойгоор түгэсх[э]... ха юм. Тиигэжэ «Мета[ллург]» футболистнууд дүн... 26 очкотой болоһон ... 25 очкотой болоjо ... Астраханиин «Волгарь» ... да дүрбэдэхи һуури ... Эдэнэр айлшаар ерэһ... вэй «Кузбасс» коман[да]... дахадаа, уулзалгаяа 2... гоор түгэсхэһэн бай[на]... вай «Сокол» 24 очко[той]... дахи һуури эзэлнэ. ... «Волга» зургаадахи ... гараа. Эдэнэр хамта[да]... котой болобо.

Ехэ уулзалгын эхи... гүйгөөр наадажа захи... кар-Олагай «Спартак» ... үлэһэн наадануудаа г... дамар бэрхээр үнгэр... дохи һуури хүрэтэр ... дабшаба. Тус команд[ын футболи]стнууд таблицын һу[у]... рние удаан саг соо ээ... һан Эрхүүгэй «А[эрофлот]»... Томскын «Томлес», ... «Кузбасс» командун[ууд]... таа 19—19 очкотой, ... һууринуудые эзэлнэ. ... скын «Калининец» 17 ... арба нэгэдэхи һуури... Һүүлэй үедэ наадан... ахир муугаар үнгэрг... һэн манай «Сэлэнгэ» ... таблицын эгээл һүүлш... эзэлхэ баатай боло... жэлэй наадан[д]а ... байдалтай байхагүй ... нөөнһөө шадамар бэр... футболистнуудтай ... коллектив бүридүүл... тренернүүдэй урда ... ёһоороо табигдаха ...

Уншагшадай анхара[лда] ...дагша командунуудай ... таблица доро толилно...

һуури	Командунууд болон городууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэ[г]...
1.	СКА Хабаровск	22	11	7	4	33–17
2.	«Рубин» Казань	22	10	8	4	22–12
3.	«Металлург» Куйбышев	22	10	6	6	31–16
4.	«Волгарь» Астрахань	22	8	9	5	34–21
5.	«Сокол» Саратов	22	10	4	8	34–24
6.	«Волга» Горький	22	8	6	8	24–27
7.	«Спартак» Йошкар-Ола	22	6	9	7	15–26
8.	«Аэрофлот» Эрхүү	22	5	9	8	26–26
9	«Томлес» Томск	22	7	5	9	17–22
10.	«Кузбасс» Кемерово	22	6	7	9	19–[illegible]
11.	«Калининец» Свердловск.	22	6	5	11	25–35
12.	«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	22	4	7	11	17–28

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Залуушуулай хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн түрүү бэшэг. Республикын колхозниигуудай конференци тухай мэдээсэл. «Агуу Октябриин хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлхэ асуудалаар Э. Гроссман, В. Сивков гэгшэдэй статья. Партийна хронико. А. Игумновагай корреспонденци. «Түрэл орон доторнай» гэһэн гаршаг доро тобшо мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Бултанай хабаадаха хэрэг» гэһэн республикын статуправлениин начальник Д. Раднаевай статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр». Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

СЭНХ[Э]... ЭКРАНУУ[Д]...

19 часһаа «Хол[о]... нин» гэһэн дамжуул[га]... нутаһаа һургуулиин ... дай һурагшадта ... дамжуулга. 19.45 ... «Партиин II съезд ту[хай]»... гэһэн киноочерк. 20... һаа хүгжэмтэ кросс... минутаһаа «Колхозни[гуудай]»... союзна гурбадахи съе[зд]... дууд хөөрэнэ» гэһэ[н]... 21.05 минутаһаа «С... рат» гэһэн киноочерк. 21... таһаа «Айболит—66» ... һайханай фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны редактора—... приёмная—54-93. зам. редактора—68-08. зам. ред... 82-62. ответ. секретаря—50-52. зам. ответ. секретаря... отделы: партийной жизни—60-91. сельского хозяйства... 63-86. пропаганды и агитации—56-23. промышл... строительства—61-35. советского строительства и быта... культуры и школ—60-21. писем и рабселькоров—67... формации—34-05. общественная приёмная—56-62. ... бюро—57-63. фотолаборатория—33-61.

 ● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-03675. Зак. ...